

SAMHÄLLS-
VETENSKAPLIGA
FAKULTETEN
Socialhögskolan

“Det är du som säger att jag är utanför”

Framställningar av hemlöshet i ETC och Svenska Dagbladet

Oscar Vilhelmsson & Sebastian Johansson

Kandidatuppsats SOPA63

Termin: HT 2021

Handledare: Carina Gallo

Abstract

Authors: Oscar Vilhelmsson and Sebastian Johansson

Title: *“It’s you who says I’m on the outside”* [Translated title]

Supervisor: Carina Gallo

Assessor: Lars Crusefalk

The aim of this study was to explain how homelessness is depicted in two of Sweden's national newspapers, ETC and Svenska Dagbladet, during Sweden's first period of Covid-19 restrictions, March 11th 2020 to September 29th 2021. The two newspapers were chosen due to the difference between their ideological values, hence another aim became analysing how the depictions differed in these newspapers. The study was done using qualitative content analysis of 88 articles. To analyse our collected data, we applied the theories of social constructionism and stigma. The results found that in both newspapers, homelessness and people who experience homelessness were portrayed as “others” from the rest of society. There was also a slight difference of opinion between the newspapers in who is to blame for the homelessness issue and whose responsibility it is to handle it. The study also found that both newspapers applied negative features to the homeless stereotype, and that certain groups of people were considered more or less worthy of homelessness. As a result of this study, a new theme not mentioned in previous research about trust in the Swedish welfare society, was identified in both newspapers. Articles described instances of mistreatment and dehumanisation, which have had an impact on the attitudes of the affected individuals. Both newspapers discussed the impact that the Covid-19 pandemic has had on homeless people, but focused on different areas. The most evident difference between the contents of the mentioned newspapers was how ETC tried to take a stand for the homeless more actively by demanding structural change and proposing political reforms. Svenska Dagbladet, however, had a more descriptive approach, with a perceived ambition to present its readers with the homelessness phenomenon just as it is. Therefore, the outcome of this study revealed that even though ETC attempted to side with the homeless, the implications were the same from both newspapers: a separation between homeless people and the rest of Swedish society.

Key words: homelessness, homeless people, media, newspaper, social constructionism, stigma

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte	7
1.3 Frågeställning	7
1.4 Arbetsfördelning	7
2 Kunskapsläge	7
2.1 Litteratursökning	7
2.2 Hemlöshetsforskning i Sverige	8
2.3 Framställningar av hemlöshet i svensk forskning	9
2.3.1 Hjämlösa offer	9
2.3.2 Skuld och ansvar	10
2.4 Framställningar av hemlöshet i internationell forskning	11
2.4.1 Som “de andra”	11
2.4.2 Tillskrivna egenskaper	12
2.4.3 Värdiga och ovärdiga hemlösa	12
2.5 Sammanfattning av kunskapsläget	12
3 Teoretiska utgångspunkter	13
3.1 Socialkonstruktionism	13
3.2 Stigmatologi	14
4 Metod	16
4.1 Kvalitativ innehållsanalys	17
4.2 Urval	17
4.3 Analys	20
4.4 Förförståelse	22
4.5 Metodens förtjänster och begränsningar	23
4.6 Metodens tillförlitlighet	25
5 Forskningsetiska överväganden	26
6 Resultat & analys	28
6.1 Framställning av hemlösa i ETC och Svenska Dagbladet	28
6.1.1 Som “de andra”	29
6.1.2 Skuld och ansvar	32
6.1.3 Tillskrivna egenskaper	36
6.1.4 Hemlösa som värdiga eller ovärdiga	39
6.1.5 Tillit till välfärdssamhället	41

6.2 Sammanfattning	44
7 Avslutande diskussion	45
Referenslista	48
Empirilista	55
ETC	55
Svenska Dagbladet	56
Bilaga	59

1 Inledning

1.1 Problemformulering

Hemlösa individer är en av samhällets mest utsatta grupper. Under Covid-19-pandemin har ytterligare utmaningar uppstått med bland annat ökad isolering och försämrade tillgång till sjukvård (Folkhälsomyndigheten 2021). Som akut hemlös har det varit svårt att följa Folkhälsomyndighetens råd om att sköta sin hygien och hålla fysiskt avstånd till andra människor (Socialstyrelsen 2020a). De hemlösa som övernattar utomhus eller på akuta boendelösningar kan dessutom ha varit särskilt utsatta, då flera av dem lider av nedsatt fysisk hälsa och av kroniska sjukdomar, vilket klassificeras som riskgrupper (Socialstyrelsen 2020b). Folkhälsomyndigheten (2021) gör en samlad bedömning om hur folkhälsan har påverkats av Covid-19-pandemin och medförande smittskyddsåtgärder. Med utgångspunkt i de folkhälsopolitiska målen om en god och jämlik hälsa, berör rapporten bland annat hemlösa, som representeras av KSAN, Stadsmissionen och RFSL. Tillsammans är de samstämmiga om att den redan utsatta gruppen har fått sämre levnadsförhållanden under pandemin, då den har lett till ökad isolering, sämre ekonomiska förutsättningar och sämre tillgång till vård och myndigheter. Uppfattningen går i linje med Lindström (2021) som påvisar att socioekonomiskt utsatta grupper drabbats hårdare av pandemin i Sverige. Den främsta informationskällan är även Folkhälsomyndigheten (Giritli, Nygren & Olofsson 2020; Lindström 2021), som framförallt riktar sin information till allmänheten - som i regel har tillgång till bostad och rinnande vatten. Den anpassade informationen till gruppen hemlösa var bristfällig (Tagliacozzo, Albercht & Gapapi 2021). Istället riktade Folkhälsomyndigheten sin anpassade information mot äldre, personer med symptom eller företag (ibid.).

Det finns omfattande forskning om hemlöshet i Sverige. Det har bland annat gjorts studier om tvångsvård och hemlöshet (Yohanes, Angelin, Giertz & Swärd 2002), det sociala arbetets organisering (Knutagård 2009; Carlsson Stylianides, Denvall & Knutagård 2021), *Boendetrappan*-systemet och *Bostad först*-konceptet (Sahlin 1996; Kristiansen 2013; Larsson 2015; Folkesson 2017; Sahlin 2017; Pleace, Baptista & Knutagård 2019; Uhnoo 2019), bostadsbristproblemet (Carlsson Stylianides, Denvall & Knutagård 2021), hemlösas hälsa (Irestig, Lynöe, Sun & Burström 2008; Beijer 2009; Larsson 2015; Håkansson & Öhlén 2016), samt hemlösas egna upplevelser (Larsson 2015; Larsson 2017; Björkhagen Turesson 2019a; Björkhagen Turesson 2019b; Hjortsjö 2019a; Hjortsjö 2019b).

Det finns fyra svenska studier om medias relation till hemlöshet. Hemlöshetskampanjer på 1990-talet (Swärd 2001; 2003; 2008; Thörn 2004), nordiska gatutidningar (Swärd 2004; 2008), samt hemlösa familjer i tidningar (Andersson & Swärd 2007). Media tas däremot upp mer frekvent i internationella studier (Broady 2019; Buck, Toro & Ramos 2000; Carpentier & Doudaki 2019; Pruitt, McKinsey & Barlie 2019; Schneider, Chamberlain & Hodgetts 2010; Zufferey 2014).

Denna studie motiveras emellertid inte enbart av underskottet på svensk forskning. Andra studier visar nämligen att media har en central roll i dagens samhället, och utgör den primära informationskanalen för allmänheten (Nord & Strömbäck 2012; Strömbäck 2014). Annan forskning förklarar att media kan ha direkt inflytande över vilken riktning samhället rör sig åt (Bruhn Jensen 2009; Fairclough 1995). Media kan välja att reproducera rådande värderingar genom att återberätta samma fråga ur samma perspektiv, eller utmana och nyansera dem genom skilda och nya synsätt (Ljuslinder 2011).

Medias nyhetsrapporteringar är emellertid inte objektiv fakta, utan är i själva verket färgade av sina politiska och sociala sammanhang, och formade efter ideologiska intressen (Burton 2005; Fowler 1991). Internationell forskning visar hur hemlöshet beskrivs i media som ett hot mot det välmående samhället, och hemlösa människor som avvikande med negativa egenskaper (Zufferey 2014; Carpentier & Doudaki 2019). Hemlösa behandlas som utstötta genom en vi-och-dem-retorik där de antingen framställs som offer beroende av samhällets välvilja, eller med bristande ansvarsförmåga över den hemlösa situationen (ibid.).

Hemlöshet är således inget nytt problem, men fortfarande synnerligen aktuellt. Denna studie finner det därför angeläget för det sociala arbetsfältet att kritiskt granska hur hemlöshet skildras i media. Avsikten är att analysera artiklar publicerade under den första perioden av de restriktioner som sattes in för att bromsa smittspridningen av Covid-19, 11 mars 2020 till 29 september 2021. Som studieobjekt har dagstidningarna ETC och Svenska Dagbladet valts ut, då deras värdegrunder utgår från skilda politiska färger och ideologier. ETC identifierar sig som en röd-grön tidning (ETC 2015), och Svenska Dagbladet som förenad liberal och konservativ (Svenska Dagbladet 2021).

1.2 Syfte

Syftet med denna studie är att förklara hur dagstidningarna ETC och Svenska Dagbladet framställer hemlöshet i Sverige under perioden 11 mars 2020 till 29 september 2021, då regeringens första period av Covid-19-restriktioner pågick, samt vilka likheter och skillnader som går att urskilja i tidningarna emellan.

1.3 Frågeställning

- Hur framställs hemlöshet i ETC mellan 11 mars 2020 - 29 september 2021?
- Hur framställs hemlöshet i Svenska Dagbladet mellan 11 mars 2020 - 29 september 2021?
- Vilka likheter och skillnader framkommer mellan tidningarna?

1.4 Arbetsfördelning

Under denna studie har ansvaret delats upp samtidigt som all producerad text har granskats gemensamt för att nå samsyn av resultatet. Studien planerades gemensamt från start gällande metod, urval och teori. Källor till *Problemformulering*, *Kunskapsläge* och *Teori* samlades in och skrevs med uppdelat ansvar. Under datainsamlingen, urvalsprocessen och kodningen, delades ansvaret upp mellan ETC och Svenska Dagbladet. Efter varje avklarat moment under studien gjordes en kritisk granskning och en avstämning för att säkerställa att inga menings-skiljaktigheter eller missförstånd i metod eller resultat uppstått.

2 Kunskapsläge

2.1 Litteratursökning

I syfte att hitta relevant forskning har den här studien utgått från databaserna LUBsearch, LUBcat och Forskningsportalen via Lunds universitet, med sökord på både svenska och engelska: hemlös*/homeless*, media, "in media", diskurs/discourse, makt/power, inflytande/influence, Covid, Sverige/Sweden, samhälle/society. Inledningsvis eftersöktes tidigare forskning om hemlöshet i media ur en svensk samhällskontext, vilket inte genererade några träffar. Därför breddades sökningen till en internationell kontext, vilket genererade desto fler. Under forskningens gång upptäcktes emellertid ett mindre antal studier med fokus på Sverige, men då

endast en av dem berörde traditionell media, vilket är denna studies inriktning, kvarstod behovet av internationell forskning.

Vid sökandet efter källor har denna studie utgått från kriteriet att artiklarna ska vara referegranskade i syfte att uppnå trovärdighet och säkra kvalitet i denna studie. För att generera en aktuell bild av det rådande kunskapsläget inkluderades artiklar publicerade mellan 2011-2021. Även ett flertal böcker, fyra avhandlingar och en rapport har använts. Flera av källorna har insamlats genom referenser, och har därmed publicerats tidigare än 2011. Dessa källor har bedömts väsentliga för att skildra problembilden och kunskapslägets bakgrund.

2.2 Hemlöshetsforskning i Sverige

Svensk forskning om hemlöshet är gedigen och vidsträckt, och studerar frågan i flera olika kontexter. Förutom att regelbundet redogöra frågans aktuella omfattning och framtidsutsikter (Socialstyrelsen 2021; Swärd 2021), har studier genomförts i syfte att så utförligt som möjligt kartlägga den totala problembilden. För att förstå hur socialtjänsten jobbar med frågan, har deras metoder och strategier studerats, vars resultat bland annat visar hur hemlösa kategoriseras och ställs mot varandra (Knutagård 2009; Carlsson Stylianides, Denvall & Knutagård 2021). Det har också gjorts studier om civilsamhällets roll i sammanhanget (Nordfeldt 1994). Den vanligast använda bostadsmodellen i Sverige idag, *Boendetrappan*, har ofta blivit kritiserad av forskare som istället lyfter fram *Bostad först* som ett klart effektivare program (Sahlin 1996; Kristiansen 2013; Larsson 2015; Folkesson 2017; Sahlin 2017; Pleace, Baptista & Knutagård 2019; Uhnöo 2019). Det har även kartlagts hur kommunerna hanterar frågan, som påvisat en oenighet kring hur problemet uppfattas, samt vilka metoder kommunerna arbetar med (SOU 2018:35). Flera studier har fokuserat på den fysiska och psykiska hälsan hos hemlösa, som visar att hemlöshet leder till förhöjd sjuklighet, förhöjd risk för missbruk eller psykisk ohälsa, samt förhöjd dödlighet (Irestig et al. 2008; Beijer 2009). Vissa studier fokuserar på hur de hemlösa själva upplever sina hälsotillstånd (Larsson 2015; Håkansson & Öhlén 2016). Andra studier har fokuserat på familjer, framför allt barnen, och deras liv som hemlösa (Andersson & Swärd 2007). En del studier antar ett könsperspektiv på hemlöshetsfrågan och har undersökt hur hemlösa kvinnor framställs och vilken bild av dem som förmedlas genom statliga rapporter, socialtjänstens praktiker och välgörenhetskampanjer (Thörn 2004). Även bostadsmarknaden har studerats, vars resultat bland annat visar att det har blivit svårare att ta sig in på den, och att det är

större risk för familjer av utsatt intersektionell karaktär, t.ex kön, etnicitet och klass, att bli hemlösa (Nordfeldt 2012). Även de hemlösas egna berättelser är i fokus i ett flertal studier, där de själva reflekterar över sina levnadsförhållanden (Larsson 2015; Larsson 2017; Björkhagen 2019; Thörn 2004).

2.3 Framställningar av hemlöshet i svensk forskning

I kunskapssökningen har fyra studier hittats om svensk medias skildringar av hemlöshet, en avhandling och tre studier. Thörn (2004) granskar Stockholm Stadsmissions hemlöshetskampanj under 1990-talet utifrån ett könsperspektiv, med fokus på framställningen av kvinnor. Swärd har granskat samma kampanj, men fokuserar på hela gruppen hemlösa, vilket har presenterats i tre olika verk (2001; 2003; 2008). Swärd har även gjort en innehållsanalys av nordiska gatutidningar i Sverige, Danmark och Finland, från början av 2000-talet, som har presenterats i två verk (2004; 2008). Andersson och Swärd (2007) har tillsammans skrivit en bok om barn i hemlöshet, varav ett kapitel analyserar hur hemlösa barnfamiljer skildras i tre olika svenska tidningar år 2003. Studierna visar hur problemets framställan kan skilja sig beroende på i vilket format skildringen sker, samt att olika aktörer kommer till tals beroende på vilken plattform det är frågan om (Thörn 2004; Swärd 2001; 2003; 2004; 2008; Andersson & Swärd 2007).

2.3.1 Hjämlösa offer

Ett tema som framträder är hur hemlösa skildras som hjälplösa offer. I Swärds 2001; 2003; 2008) analys av Stockholm Stadsmissions hemlöshetskampanjer under 1990-talet, beskrivs hur bland annat bilder på utslagna hemlösa används för att illustrera Stadsmissionens uppgifter och ansvar, samt väcka reaktion och opinion hos allmänheten. Andra delar av kampanjerna använde bilder på platser utomhus där hemlösa tvingas övernatta, flyttfåglar på väg bort från vinterkylan, svenska semesterfirare i värmen, samt hemlösa med "vanligt" utseende istället för den stereotypa trashanken (Swärd 2001; 2003). Thörn (2004) visar i sin analys av samma kampanj, att den hemlösa kvinnan främst framställs som ett offer som behöver Stadsmissionens omsorg för ett värdigt liv. Kvinnan beskrivs även som ett objekt för männen som utnyttjar henne, och för kampanjens målgrupp att hjälpa (ibid). Kampanjerna visade sig mycket effektiva med intäkter på flera miljoner kronor och goda opinionsmässiga resultat, vilket resulterade i att projektet, "Hus för hemlösa kvinnor i Stockholm", kunde realiseras (Lindh 1993). Thörn (2004) menar dock att

Stadsmissionen inte bara lyckades samla in pengar och skapa opinion, de lyckades också definiera vari problematiken med hemlösa kvinnor ligger. Hon poängterar att beskrivningen den hemlösa kvinnan som sexuellt utsatt, smutsig, utnyttjad och offer för män, är ständigt återkommande i diskussioner kring hemlösa kvinnors problematik och behov (ibid.).

Att media framställer hemlöshet och andra sociala frågor, har ända sedan 1900-talets början utsatts för kritik (Svärd 2001; 2003). Det har hävdats att medias "porträtterad-nöd"-beskrivningar exploaterar nöd och elände, och rent av smutskastar fattiga (Svärd 2001; 2003; 2004; 2008;). Andersson och Svärd (2007) förklarar att en annan vanligt förekommande kritik är att för mycket fokus läggs på personporträtt och enskilda hemlösa, och för lite på strukturella faktorer. Stadsmissionens kampanjer mötte liknande kritik, som menade att skildringarna gav en snedvriden och begränsad bild av hemlöshet, och fick hemlösa att framstå som trashankar till följd av sina karaktärsbrister. Detta fokus, menade kritikerna, gör det svårare för allmänheten att se hemlöshet som ett strukturellt problem (Svärd 2001; 2003).

2.3.2 Skuld och ansvar

Ett annat framträdande tema är vem som anses bära skulden till de hemlösas situation, och vems ansvar det är att lösa problemet. I Stockholm Stadsmissions kampanj avsåg man att spela på allmänhetens samvete i syfte att få dessa att skänka pengar till verksamheten (Svärd 2001; 2003; 2008). På så vis lades delar av ansvaret för hemlöshetsfrågan på allmänheten, och deras känsla av solidaritet. Samtidigt som Andersson och Svärd (2007) beskriver den klassiska kritiken mot media, om att individen ligger i för stort fokus, förklarar de att beskrivningar av barnfamiljer skiljer sig från denna. De menar att barnfamiljer sällan skuldbeläggs för sin situation, och sammankopplas inte med samma sorts problematik som andra hemlösa grupper (ibid.). Ansvaret läggs istället på den strukturella problematiken, bostadsmarknaden och orimliga hyreshöjningar (ibid.). De finner att mycket fokus riktas åt myndigheternas problem att hitta boenden åt hemlösa familjer, som istället tvingas bo trångt och begränsat i hotellrum, vilket kritiseras som undermåligt väldigt kostsamt, eftersom kommunen får betala dyra hotellavgifter (ibid.).

I studien av nordiska gatutidningar, där hemlösa själva kommer till tals, finner Svärd (2004; 2008) att beskrivningarna av problemet ser annorlunda ut från traditionell media. I gatutidningarna finns en genomgående ståndpunkt om att hemlöshet är ett strukturellt problem av

komplex karaktär, där samhälleliga förhållanden och bristande rättigheter spelar in (ibid.). Det betonas även att vem som helst kan bli hemlös, även personer med jobb och familj (ibid.).

2.4 Framställningar av hemlöshet i internationell forskning

Tidigare internationell forskning visar hur hemlösa individer placeras utanför samhället som “de andra” (Carpentier & Doudaki 2019; Schneider, Chamberlain & Hodgetts 2010; Broady 2019), samt att de tillskrivs särskilda egenskaper, vilket tecknar en ensidig bild av fenomenet (Schneider et al. 2010; Pruitt, McKinsey, Barlie 2019; Buck et al. 2000; Zufferey 2014). Forskning visar också hur media delar upp hemlösa mellan värdiga och ovärdiga samhällets stöd (Schneider et al. 2010; Carpentier & Doudaki 2019; Zufferey 2014; Buck et al. 2000).

2.4.1 Som “de andra”

Enligt internationell forskning tenderar media att med exkluderande attityder prata om hemlösa som “de andra”, och placera dem utanför samhällets gemenskap (Schneider, Chamberlain & Hodgetts 2010). Forskning visar att media använder en individualiserad förklaringsmodell för hemlöshet, och att hemlösa därigenom målas upp som ett hot mot samhällets sociala ordning som behöver kontrolleras (Broady, 2019; Carpentier & Doudaki 2019; Schneider et al. 2010).

Utifrån ett diskursteoretiskt perspektiv med fokus på media, visar de tjeckiska författarna Carpentier och Doudaki (2019) hur hemlösa konstrueras som ett hot mot samhällets sociala ordning. Schneider et al. (2010) visar samma resultat i en komparativ innehållsanalys om hur hemlösa representeras i fyra kanadensiska nyhetstidningar. De menar att den dominerande attityden kan uppfattas vara sympatisk, men i själva verket konstruerar hemlösa som “de andra”, vilka är utblottade och behöver kontrolleras för att skydda samhällets sociala ordning (ibid.). I Carpentier och Doudakis (2019) diskussion påvisas hur hemlösa betraktas som ett hot mot det välmående samhället genom att reduceras till “de andra”, vilka är hjälplösa offer i behov av samhällets välvilja. Rachel Broady (2019) använder sig av Fredric Jamesons teori om det politiskt omedvetna, i sin genomgång av rapporteringen kring hemlöshet i den engelska dagstidningen Manchester Evening News. I hennes studie synliggörs hur hemlöshet har införlivats som en accepterad och oundviklig del av den ideologiska arenan i samhället, samt att representationerna av hemlöshet är individualiserade och avpolitiserade genom konstruktioner av hemlösa som avvikande grupp från oss, som “de andra”.

2.4.2 Tillskrivna egenskaper

Internationell forskning visar att medias beskrivningar av hemlösa präglas av särskilda egenskaper som bidrar till föreställningen om hemlösa som avvikande. Pruitt, Mckinsey och Barlie (2019) gör en innehållsanalys av rapporteringen om hemlöshet på Hawaii. De visar att det fokuseras oproportionerligt mycket på individuella egenskaper, såsom psykisk ohälsa, fysisk sjukdom och missbruk, vilket leder till stigmatisering och ett upprätthållande av den rådande uppfattningen om hemlösa som misslyckade och utanför. Att hemlösa beskrivs utifrån en ensidig bild, med emfas på individuella brister och negativa egenskaper, såsom utblottade, motbjudande, trashankar och missbrukare, är genomgående fynd i internationell forskning om konstruktioner av hemlöshet (Schneider et al. 2010; Pruitt et al. 2019; Buck et al. 2000; Zufferey 2014).

2.4.3 Värdiga och ovärdiga hemlösa

Det finns även fynd i internationell forskning som visar att framställningen av hemlöshet delar upp hemlösa i "värdiga" och "ovärdiga" (Schneider et al. 2010; Zufferey 2014). Schneider et al. (2010) förklarar hur kanadensisk media framställer hemlösa kvinnor, barn och familjer som värdiga samhällets stöd, till skillnad från män, och bortser därmed från systematiska eller strukturella förklaringsmodeller. Den värdiga gruppen av hemlösa - kvinnor, barn och familjer - kan inte hållas ansvariga för sin situation på samma sätt som en ensam man. Zufferey (2014) pekar i sin analys av hemlöshetsrepresentationer i Australiensisk tryckpress, på att det finns en lång historia av indelning mellan värdiga och ovärdiga inom välfärden, och att dessa underliggande föreställningar legitimerar uppdelningen idag.

2.5 Sammanfattning av kunskapsläget

Sammanfattningsvis visar svensk forskning att hemlöshet skildras ur olika perspektiv, och förklaras på olika vis, beroende på formatet, avsändaren, samt vilken grupp hemlösa det rör sig om. Stockholm Stadsmission presenterar hemlösa som hjälplösa offer ur ett individperspektiv, samtidigt som hemlösa själva fokuserar och skyller på strukturella faktorer i gatutidningar. Barnfamiljer är den enda grupp som av traditionell media beskrivs vara oskyldiga sin situation. Internationell forskning visar på en samstämmighet kring hur hemlöshet och hemlösa människor beskrivs i massmedier under 2000-talet. De mönster som kan utläsas kännetecknas av en

individualisering där de utsatta framställs som ett hot mot samhällets sociala ordning. Hemlösa placeras därigenom utanför samhällets gemenskap genom en retorik om “de andra”, samtidigt som de tillskrivs negativa egenskaper. Beskrivningarna har emellertid sett annorlunda ut när det skrivs om kvinnor och barnfamiljer, då skulden snarare läggs på strukturella faktorer.

3 Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel kommer denna studies teoretiska utgångspunkter presenteras. Analysen kommer ta avstamp ur ett socialkonstruktionistiskt perspektiv, i syfte att förstå tidningarnas beskrivningar och konstruktioner av hemlöshet, samt deras inramning av hemlöshetsfrågan. Vidare kommer ett antal stigma-teoretiska perspektiv antas för att undersöka hur hemlöshet och hemlösa individer beskrivs i förhållande till övriga samhället.

3.1 Socialkonstruktionism

Socialkonstruktionismen har utgångspunkten att “verkligheten” och den rådande kunskapen konstrueras genom sociala interaktioner samt att språket, genom sin konstruktiva kraft, skapar gemensamma förståelser av verkligheten (Burr 2015). Medias beskrivningar av hemlöshet bidrar därmed till att konstruera vad hemlöshet “är”, vilket denna studie avser visa. “Sanningen” kring hemlöshet är dock under ständig förhandling (Jönsson 2015; Burr 2015) där denna studies valda tidningar bidrar till att forma en förståelse av “sanningen” kring hemlöshet och människor i hemlöshet. Vivien Burr (2015) skriver att socialkonstruktionismen vilar på fyra grundpremiss: *en kritisk inställning till förgivettagen kunskap och fakta*, som innebär att kunskap om världen inte kan betraktas som objektiv sanning, utan blir tillgänglig genom kategorier. Dessa kategorier skapas genom språkliga representationer som inte “avspeglar” verkligheten, utan bidrar till att forma den, vilket ger teoretisk relevans för undersökningen av tidningarnas beskrivningar av hemlöshet. Nästa premis är *synen på kunskap och våra världsbilder som historiskt och kulturellt präglade och kontingenta*: de kunde ha varit annorlunda och de förändras över tid genom våra sociala handlingar där tidningarnas framställan av hemlöshet ingår (ibid.). *Sambandet mellan kunskap och sociala processer* är den tredje premisen (ibid.). Detta samband kopplas ihop genom att människors sätt att uppfatta världen skapas och upprätthålls genom sociala processer (ibid.). Kunskapen om ett specifikt fenomen, i denna studies fall hemlöshet, frambringas genom

sociala interaktioner som bygger upp gemensamma sanningar, och förhandlar om vad som anses sant eller falskt (ibid.). Den fjärde premissen handlar om att socialkonstruktionismen ser ett nära samband mellan *kunskap och social handling*, där det i en bestämd världsbild blir naturligt med vissa handlingar medan andra blir otänkbara, vilket innebär att olika världsbilder leder till olika sociala handlingar (ibid.).

Vidare skriver Burr (2015) att socialkonstruktionismen är “mot-intuitiv” eftersom den problematiserar vad som tas för givet, och således öppnar upp för möjligheten att studera vad som anses sant och verkligt ur olika perspektiv - i denna studies fall ett medieperspektiv där Svenska Dagbladet och ETCs beskrivningar av hemlöshet är i fokus. Socialkonstruktionismen ser också en konstruktiv kraft i språket och belyser vikten av texters sociala betydelse (ibid.), vilket tas fasta på utifrån denna studies syfte och frågeställning.

En återkommande kritik återkommande mot socialkonstruktionismen handlar framförallt om kunskapsteoretiska debatter kring verklighetens beskaffenhet, och möjligheten att nå kunskap kring den (Barlebo Wenneberg 2001; Jönsson 2015). En av socialkonstruktionismens styrkor - möjliggörandet att studera allmänna föreställningar - är även dess svaghet, eftersom det inte “finns något kvar” när de allmänna föreställningarna av verkligheten upplöses (Barlebo Wenneberg 2001). Winther, Jörgensen och Philips (2005) menar dock att denna svaghet är en karikerad bild av socialkonstruktionismen då de flesta uppfattar det sociala fältet som mycket mer regelbundet och reglerande. För även om kunskap och “sanning” i princip alltid är kontingent och flytande, är de i konkreta situationer relativt låsta. Den konkreta situationen, i denna studies fall mediautrymmet, ger begränsade möjligheter för vilka utsagor om hemlöshet som kan anses vara acceptabla, och vilka ramar som den hemlösa personen kan beskrivas inom.

3.2 Stigmatologi

Erving Goffman (1963), stigmatologins grundare, definierar *stigma* som “en egenskap som är djupt misskrediterande” (s.11). Teorin har emellertid byggts ut av fler forskare genom åren, bland annat Yang, Kleinman, Link, Phelan, Lee och Good (2007), och Link och Phelan (2014). Deras olika perspektiv på stigma kommer, tillsammans med Goffmans (1963), ingå som den teoretiska referensramen. Goffman (ibid.) menar att samhället består av sociala kategorier som definieras av det sociala miljösammanhanget. Hur dessa kategorier skapas, samt vilka normer och egenskaper som tillskrivs dem, är unikt för vardera samhälle (ibid.). Goffman (ibid.) menar att

när personer utan stigma, *de normala*, möter en främling med en avvikande egenskap som inte kan ignoreras, degraderar de denne individ från “normal” till “utstött”, och skapar därmed *stigmatisering*. Enligt Goffman (ibid.) uppfattas de stigmatiserade av de normala som mindre mänskliga, vilket orsakar ett oavsiktligt diskriminerande förhållningssätt som begränsar de stigmatiserades möjligheter i livet. Även om den stigmatiserade upplever sig själv som normal och ej avvikande, kan hen i samspel med de normala känna sig inte fullt accepterad eftersom hen inte kan leva upp till samma förväntningar. Denne individs “normala” egenskaper förlorar genom stigmatiseringen sitt värde och sin välförtjänta respekt, vilket den stigmatiserade beskyller sin avvikande egenskap för. Bristen på bekräftelse, erkännande och samhörighet från den sociala miljön kan leda till en försämrad självbild, och i värsta fall självhat (ibid.).

Utifrån att tidigare forskning visar hur media tenderar att skuldbelägga de hemlösa individuella brister och svagheter för deras situation (Schneider et al. 2010; Pruitt et al. 2019; Buck et al. 2000; Zufferey 2014), blir stigmat teorin relevant som teoretisk utgångspunkt för denna studie. Stigmat teorin kommer ge en bättre förståelse om hur Svenska Dagbladet och ETC framställer hemlösa genom att granska vilka egenskaper de tillskrivs, samt hur skuld och ansvar diskuteras i beskrivningen av hemlöshetsproblemet. Goffmans (1963) förklaring att samhället består av sociala kategorier, talar för angelägenheten att granska hur dessa kategorier beskrivs i offentliga sammanhang, vilket således motiverar denna studies val att göra en socialkonstruktionistisk analys av tidningsartiklar.

Goffman (1963) förklarar att det finns tre typer av stigma: 1) Kroppsliga missbildningar av olika slag, 2) fläckar på den personliga karaktären som uppfattas som bland annat “viljesvaghet”, “onaturliga begär”, eller “tveklaktig hederlighet”, vilka uppkommer utifrån den stigmatiserades förflutna efter att ha uppvisat avvikande karaktärsdrag såsom “psykiska störningar”, “alkoholism”, eller “arbetslöshet”, 3) tribala stigma som “ras”, “nationalitet” och “religion” som kan vidareföras genom generationer och drabba hela familjer (ibid.).

Att stigmatiseras innebär att få en ny identitet (Goffman 1963). En *virtuell social identitet* skapas, en karaktär baserad på synliga egenskaper (ibid.). Denna nya identitet blir en klar avvikelse från individens *faktiska sociala identitet*, personens sanna egenskaper och kategoriska tillhörigheter (ibid.). Stigmat får alltså individen att avvika på ett icke-önskvärt sätt från rådande förväntningar (ibid.). Utan stigmat hade personen kunnat accepteras av den sociala miljön, men

leder istället till att övriga egenskaper, som hade kunnat skapa gemenskap, förbises av de normala (ibid.).

Yang, Kleinman, Link, Phelan, Lee och Good (2007) hävdar att stigmatisering inte bara uppstår som en reaktion baserad på kulturella värderingar, utan även utgör en moralisk fråga. De menar att stigmatisering är en naturlig konsekvens som uppstår när de normala möter en person med ett stigma som de uppfattar som okänt och hotfullt (ibid.). Samtidigt som stigmat blir förenat med lidande för den utsatte, upplever de som utför stigmatiseringen det som en naturlig och effektiv självförsvarsteknik. Därför hävdar Yang et al. (ibid.) att stigmatisering är en allmänmänsklig egenskap.

Link och Phelan (2014) visar hur stigmatisering kan ske på strukturell nivå när de inkluderar ett maktperspektiv. De utvecklar begreppet *stigma power* som de menar är ett makttredskap som används för att bibehålla ordning och för att diskriminera stigmatiserade grupper (ibid.). Link och Phelan (ibid.) identifierar tre syften genom vilka folk kan tänkas vilja använda sig av stigma power: *keeping people down* - att vilja behålla sin maktstatus genom exploatering och kontroll, *keeping people in* - att vilja upprätthålla normer och allmäntagna föreställningar om samhällsordning, samt *keeping people away* - att vilja hålla avvikande karaktärsdrag/tillstånd borta, såsom sjukdomar och skador.

Goffmans (1963) stigmatteori har kritiserats av bland annat forskare inom funktionsnedsättning (Frank 1988; Mest 1988). Kritikerna menar att Goffmans uppdelande mellan normala och stigmatiserade förespråkar en praktik som ska hjälpa stigmatiserade att hantera sina avvikande drag, eller dölja deras mest framträdande symptom (Frank 1988; Mest 1988). Dragen kan i själva verket vara en källa till empowerment och självkänsla, snarare än något som bör definieras som avvikande (Frank 1988; Mest 1988). Kritikerna menar även att Goffman skapar en destruktiv föreställning om vad som ska anses vara normalt och inte, när han kallar sig själv och sina läsare för "de normala" och individer med stigma för "de andra" (Frank 1988; Mest 1988).

4 Metod

I detta avsnitt kommer metodvalet för denna studie redogöras, hur urvalet av empiriskt material har gått till, samt analysförfarande. Vidare följer en beskrivning av rådande förståelse kring

ämnet, en diskussion kring metodens förtjänster och begränsningar. Slutligen redogörs metodens tillförlitlighet.

4.1 Kvalitativ innehållsanalys

Denna studie bygger på en kvalitativ innehållsanalys av sammanlagt 88 artiklar från Svenska Dagbladet och ETC som publicerats under perioden 11 mars 2020 till 29 september 2021. Schreier (2014) skriver att kvalitativ innehållsanalys har sitt ursprung i den kvantitativa forskningstraditionen och är en metod för att systematiskt förklara meningen i kvalitativa data. Därmed har kvalitativ innehållsanalys en del likheter med den kvantitativa innehållsanalysen som relaterar till det manifesterade innehållet i en text genom att mäta och räkna begrepp (ibid.). Men istället för att fokusera på frekvens och antal begrepp, menar Schreier (2014) att den kvalitativa innehållsanalysen möjliggör mer detaljerade beskrivningar av innehållet. Även Lundman och Graneheim (2017) poängterar att den kvalitativa varianten lägger större emphasis på textens innehåll och tolkning av den, istället för kvantifiering.

Innehållsanalysen utgår från hermeneutiken (Maier 2018), vilket innebär en skillnad i kunskapssyn gentemot socialkonstruktionismen. Hermeneutiken ser världen som “verklig” och tillgänglig genom subjektiva tolkningar, medan socialkonstruktionismen ser världen som konstruerad av social interaktioner (ibid.). I denna studie används kvalitativa innehållsanalysen som utgångspunkt för att systematisera beskrivningarna av hemlöshet i det insamlade materialet och därigenom möjliggöra analysen av dessa konstruktioner.

4.2 Urval

Denna studie har använt artiklar från de rikstäckande tidningarna, ETC¹ och Svenska Dagbladet, mellan den 11 mars 2020 till 29 september 2021, då den svenska regeringens första period av införda Covid-19-restriktioner pågick. Båda tidningarna är partipolitiskt oberoende, men identifierar sig efter skilda ideologier och politiska färger. ETC beskriver sig som en röd-grön koncern som aktivt jobbar för att motarbeta klimathotet (ETC 2015), och Svenska Dagbladets ledarsida betecknas obunden moderat vars värdegrund utgår från förenad liberalism och konservatism (Svenska Dagbladet 2021). Dessa två tidningar valdes med anledning av deras

¹ I tryckt format kallas tidningen “Dagens ETC”. Hädanefter kommer ETC fungera som ett samlingsnamn för samtliga format av tidningen.

skilda ideologiska inriktningar i syfte att se om skillnaderna medför olika resultat i analysen (Ahrne & Svensson 2015).

Tidsperioden valdes efter egna uppfattningar om hur restriktionerna har inverkat på hemlöshetsfrågan under Covid-19-pandemin, vilket även bekräftats av Folkhälsomyndighetens rapport (2021). Därav fann denna studie det både intressant och angeläget att granska just denna unika period. Frågeställningen riktar sig specifikt till ETC och Svenska Dagbladet mellan 11 mars 2020 - 29 september 2021. Studien har därför utgått från ett *målstyrt urval* i datainsamlingen, vilket innebär att artiklarna har valts ut avsiktligt eftersom de tillåter att frågeställningen besvaras (Bryman 2018).

Följande kriterier har utgått ifrån i urvalsprocessen:

1. Artiklar publicerade av ETC och Svenska Dagbladet
2. Artiklar publicerade mellan 11 mars 2020 - 29 september 2021
3. Artiklar publicerade i formerna "Tryckt press", "Webb" och "Premium"
4. Artiklar som berör svensk samhällskontext
5. Artiklar av alla typer, förutom recensioner av populärkulturella verk, samt följetonger ur tryckta litterära verk
6. Artiklarna ska innehålla minst 80 ord

För att få en nyanserad bild av hur hemlöshetsfrågan framställs har alla typer av artiklar i tidningarna analyseras, förutom recensioner av populärkulturella verk och följetonger ur tryckta litterära verk. Graneheim och Lundman (2004) förklarar hur chanserna ökar att få en mer nyanserad skildring av sitt ämne genom att inkludera olika typer av studiematerial. Artiklarna är skrivna av olika personer och utgör olika typer, såsom ledare, insändare, reportage och nyheter, vilket presenterar ett brett spektrum av sammanhang, åsikter och perspektiv. Insändare och ledare skrivs emellertid av enskilda individer med egna åsikter, vilket kan komma att påverka resultatet av analysen som syftar till att generalisera framställningarna i respektive tidning. Samtidigt utgör dessa likväl delar av tidningarnas innehåll och bidrar till den uppfattning och föreställning av hemlöshetsfrågan som läsaren får med sig. Beslutet att utesluta recensioner av populärkulturella verk, samt följetonger ur tryckta litterära verk fattades eftersom träffarna inte berörde hemlöshet som samhällsfenomen, utan snarare användes för att beskriva en karaktärs livssituation eller

fungerade som inlagsexempel i argumentationen för verkens kvalitet. Två exempel på dessa artiklar är: “Det är livsfarligt att vara godtrogen i dag” (Svenska Dagbladet 2021-09-15) och “I huvudet på en förbittrad incel-man” (Svenska Dagbladet 2021-09-06).

Denna studie använde databasen Retriever genom Lunds Universitet, för att samla in det empiriska materialet. Där användes sökordet “hemlös*”, angiven tidsperiod fylldes i, och ETC och Svenska Dagbladet valdes därefter som källor under flikarna “Tryckt press”, samt “Webb”. Genom att söka på begreppet “hemlös*” var förväntningen att alla texter som på något sätt inkluderar hemlöshet som fenomen, eller hemlösa individer, skulle fångas upp. Sökningen resulterade i 184 träffar av tryckt press och 117 träffar webb av ETC, samt 206 träffar av tryckt press och 10 webb av Svenska Dagbladet.

I första gallringen gallrades samtliga artiklar bort som berörde andra geografiska områden än Sverige, eftersom denna studie inriktar sig på hemlöshet i en svensk samhällskontext, vilket resulterade i 89 artiklar från ETC och 64 artiklar från Svenska Dagbladet.

I andra gallringen utsorterades de artiklar som berörde andra typer av hemlöshet, exempelvis “Krav på märkning ska ge färre hemlösa katter” (Svenska Dagbladet 2021-09-20), samt de artiklar som inte framställde hemlöshetsfrågan tillräckligt väl för att kunna besvara frågeställningen, det vill säga om de exempelvis utgjorde blott mindre notiser till större artiklar i samma upplaga. Ett exempel på detta är: “Många säger att jag måste klä ned mig när jag går till socialen” (Svenska Dagbladet 2021-03-13). Kvar blev 41 texter från ETC och 26 texter från Svenska Dagbladet.

I syfte att utöka antalet fattades beslutet att inkludera “Premium”-artiklar hos båda tidningarna. Dessa valdes ursprungligen bort med avsikten att fokusera på de artiklar som når ut till flest läsare, och på så vis får mest inflytande i samhället. Efter att ha gallrat dessa efter samma kriterier som Tryckt press och Webb, uppnåddes 50 artiklar av ETC och 48 artiklar av Svenska Dagbladet.

Ytterligare 5 artiklar från respektive tidning gallrades bort under kodningen, då dessa bedömdes inte ge en tillräckligt bra bild av hemlöshet. Det resulterade slutligen i 45 artiklar av ETC och 43 artiklar av Svenska Dagbladet.

Urvalsprocess	ETC	Svenska Dagbladet
Artiklar 11 mars 2020 - 29 sep 2021 (ej Premium)	301	216
Efter första gallring	89	64
Efter andra gallring	41	26
Efter att "Premium"-artiklar inkluderats	50	48
Ytterligare gallring under kodningsprocessen	45	43

Tabell 1 - Urval av tidningsartiklar

4.3 Analys

Denna studie har utgått från *abduktiv* ansats, vilket innebär en kombination av, och rörelse emellan, *deduktiv* och *induktiv* ansats (Lundman & Graneheim 2017). Deduktiv ansats innebär att ett kodningsschema eller mall utarbetas på förhand, och induktiv ansats innebär en mer förutsättningslös analys där man som forskare söker mönster i materialet. Vid analysen av empirin har denna studie inspirerats och utgått ifrån Graneheim och Lundmans (2004) modell för kvalitativ innehållsanalys, som utgörs av abduktiv ansats.

Med utgångspunkt i den deduktiva ansatsen, inleddes analysprocessen med skapandet av ett kodningsschema utifrån Graneheim och Lundmans (2004) modell. Utifrån tidigare forskning identifierades tjugo *subteman* som sedan delades in i fyran *teman*. Ett tema svarar till frågan, "Vad handlar det här om?", och kan ses som ett uttryck för det latent innehåll i texten, den djupare tolkningen (Graneheim & Lundman 2004; Lundman & Graneheim 2017). Subteman har lägre tolkningsgrad än teman, vilket innebär att de är mer textnära - som en sammanfattning av texten (ibid.) Sex subteman som identifierades, och sedan delades in under temat "Som 'de andra'", var hemlösa och hemlöshet som "utblottade", "hjämlösa offer", "objekt", "en accepterad del av samhället", "individualiserat och avpolitiserat", samt som "hot mot samhällets sociala ordning som behöver kontrolleras". Fem andra subteman identifierades - "bostadsmarknaden", "politiska insatser", "individens eget ansvar", "strukturellt problem", och "civilsamhället" - vilka sedan delades in under temat, "Skuld och ansvar". Ytterligare fem andra subteman som identifierades och delades in under temat, "Tillskrivna egenskaper", var att hemlösa beskrivs som "psykisk sjuka", "fysiskt sjuka", "missbrukare", "motbjudande" och "trashankar". Slutligen

identifierades de fyra subteman - "kvinnor", "barn", "äldre" och "barnfamiljer" - som delades in under temat, "Värdiga och ovärdiga hemlösa".

Analysprocessen fortsatte med att artiklarna lästes noggrant och kodades. Kodningen gick till att först eftersöktes lämpliga *meningsenheter* i artiklarna, vilket inom den kvalitativa innehållsanalysen syftar till meningar, ord eller stycken som genom sitt innehåll hör ihop och är meningsbärande för texten (Lundman & Graneheim 2017). Därefter kodades meningsenheterna efter de subteman och teman som identifierats i den tidigare forskningen. De meningsenheter som inte passade in i dessa subteman och teman analyserades gemensamt genom den induktiva ansatsen. Därigenom identifierades sex nya subteman som infogades i kodningsschemat under temat, "Tillskrivna egenskaper": "lögnare", "oansvariga", "omoraliska", "tjuvaktiga", "lata" och "avvikande". Utöver dessa sex subteman identifierades även fyra subteman som hade koppling till erfarenheter av stödinsatser från samhället: "dåligt bemötande", "förnedrande", "kategoriserande" och "undvikande". Dessa subteman genererade ett nytt tema: "Tillit till välfärdssamhället".

Subteman	Teman
Utblottade / Hjätplösa offer / Objekt / En accepterad del av samhället / Individualiserat och avpolitiserat / Hot mot samhällets sociala ordning som behöver kontrolleras"	Som "De andra"
Bostadsmarknaden / Politiska insatser / Individens eget ansvar / Strukturellt problem / Civilsamhället /	Skuld och ansvar
Psyiskt sjuka / Fysiskt sjuka / Missbrukare / Motbjudande / Trashankar / Lögnare / Oansvariga / Omoraliska / Tjuvaktiga / Lata / Avvikande	Tillskrivna egenskaper
Kvinnor / Barn / Äldre / Barnfamiljer	Värdiga och ovärdiga hemlösa
Dåligt bemötande / Förnedrande / Kategoriserande / Undvikande	Tillit till välfärdssamhället

Tabell 2 - Kodningsschema 1

Meningsenheterna infogades därefter i kodningsschemat tillsammans med identifierade teman och subteman (se bilaga). Därigenom sorterades och organiserades allt insamlat datamaterial

(Graneheim & Lundman 2004). Lundman & Graneheim (2017) menar att eftersom meningsenheterna utgör grunden av analysen, är det viktigt att de är lagom stora i omfång så att inte delar av innehållet går förlorat eller att innehållet fragmenteras, vilket har funnits i åtanke under analysprocessen. När datamaterialet sorterats in i meningsenheter fortsatte kodningen genom att sammanställa meningsenheternas *manifesta betydelse*, vilket enligt Lundman och Graneheim (2004; 2017) innebär det texten säger utifrån de uppenbara och synliga komponenterna (se bilaga). På så vis *kondenserades* datamaterialet genom att kortas ner utan att att förlora kärnan av innehållet (Graneheim & Lundman 2004). Vidare kodades de meningsbärande enheterna utifrån deras *latenta betydelse*, vilket syftar till att synliggöra den underliggande meningen och vad som står “mellan raderna” i texten (Lundman & Graneheim 2017) (se bilaga). Med studiens syfte och frågeställningar i åtanke har den latenta betydelsen varit i fokus för att urskilja teman. Utifrån meningsenheternas latenta betydelse utvecklades de subteman och tema som inte framkom i den tidigare forskningen. Till sist kodades alla meningsenheter in under de relevanta subteman och teman från både tidigare forskning och analysprocessen.

4.4 Förförståelse

Denna studie inleddes med olika erfarenheter, vilket innebar viss förförståelse av hemlöshet som fenomen. En har tidigare volontärat på härbärgen och nattcafé, och har därigenom stiftat en del bekanskap med hemlösa individer, samt gjorde sin fältvecka under termin 1 av Socionomprogrammet på en mötesplats för hemlösa. Den andre har tidigare jobbat som boendestödare på ett stödboende inom den privata välfärdssektorn, samt haft sin praktik hos en organisation där många människor har erfarenhet av hemlöshet. Dessa erfarenheter riskerar att påverka bedömningarna i den mån att båda sympatiserar med gruppen hemlösa, och ser hemlöshetsproblematiken som ett strukturellt sådant som bör lösas genom politiska reformer, snarare än att det beror på individuella karaktärsbrister. Det finns därmed en risk att texterna läses med en beskyddande attityd, och övertolkar därigenom vissa formuleringar som negativt inställda mot de hemlösa. Denna risk har aktivt funnits i åtanke under analysens gång. Vid osäkra tillfällen, då personliga värderingar har riskerat spelat in, har en diskussion förts i syfte att upprätthålla ett så distanserat förhållningssätt som möjligt till datamaterialet och analysen. Dock menar Lundman och Graneheim (2017) att vad som i störst utsträckning påverkar tolkningar ofta

är undermedvetet, vilket innebär att det är svårt att ta hänsyn till, och att förförståelse av ett fenomen kan öppna för möjligheten att nå en djupare förståelse och upptäcka ny kunskap.

4.5 Metodens förtjänster och begränsningar

Bryman (2018) menar att kvalitativ forskning tar avstånd från positivismens naturvetenskapligt inriktade kunskapsteoretiska grund, och föredrar att lägga vikten vid den sociala verklighet som individerna inom den är medskapare till, vilket är en förtjänst för denna studies syfte, frågeställningar och teorigrund. Kvalitativ forskning fokuserar på samhälleliga villkor, och för att nå kunskap kring samhället menar Ahrne och Svensson (2015) att det krävs att forskaren vänder sig mot de människor som verkar inom de sociala sammanhang som är i forskningens fokus. Att analysera texter som producerats av människor är en typ av kvalitativ metod som ger fördjupad kunskap om samhälleliga normer, värderingar och attityder (ibid.), vilket är en förtjänst i denna studie eftersom den inriktar sig på mediabeskrivningar.

Kvalitativ innehållsanalys, som är en del av den kvalitativa forskningstraditionen, är en relevant metod till denna studies syfte och frågeställningar eftersom den fungerar bra som beskrivande verktyg av kommunicerad information (Maier 2018), och att det är beskrivningar som är i fokus för metoden (Schreier 2014). En annan metodologisk fördel som Maier (2018) pekar på är relaterad till datainsamlingen. Hon skriver att det är till fördel att informationen som analyseras kommer direkt från skaparen av informationen, vilket är relevant för denna studie då artiklar publicerade av Svenska Dagbladet och ETC utgör empirin. Det innebär att ingen mänsklig subjektiv påverkan sker däremellan, utan artiklarna kommer direkt från skaparen. Därmed undviks så kallad *recall bias*, vilket innebär att medverkande kan återge händelser på olika sätt (ibid.). En annan fördel som Maier (ibid.) och Lundman & Graneheim (2017) pekar på är att metoden möjliggör studier av både manifest och latent innehåll, vilket innebär att både ytliga mönster och djupare förståelse kan synliggöras. För denna studie är det latent innehåll i fokus och riskerna som Bryman (2018) tar upp har tagits i beaktning genom att utgå från tidigare forskning, och genom att ha en abduktiv ansats för att inte dra ohållbara slutsatser.

Kvalitativ innehållsanalys som metod har även förtjänsten att metoden är applicerbar på flera olika typer av texter (Bryman 2018: Lundman & Graneheim 2017: Maier 2018), som exempelvis massmediala texter då metodens ursprung finns i massmedieforskningen (Lundman & Graneheim 2017). Maier (2018) och Bryman (2018) lyfter även fram att kvalitativ

innehållsanalys som metod möjliggör att studera kommunikationsprocesser över tid, vilka kan synliggöra historiska kontexter. Detta anses ha relevans för denna studie som syftar till att undersöka beskrivningar av hemlöshet under en specifik tidsperiod. Att denna metod kan benämnas som icke-reaktiv i den bemärkelsen att det inte finns någon reaktiv effekt på materialet, eftersom tidningsartiklarna inte är författade utifrån att de ska bli föremål för innehållsanalys, är en annan fördel som Bryman (2018) tar upp med innehållsanalysen.

Bryman (2018) lyfter fram den vanligaste kritiken som formulerats när det gäller kvalitativ forskning. En vanlig kritik är att kvalitativ forskning är alldeles för subjektiv på det sättet att forskarens egna åsikter och värderingar har fått styra en stor del av forskningsprocessen. Denna studie har genomgående strävat efter att motivera och förklara gjorda val i processen, och varit tydliga med den förförståelse som fanns, för att skapa transparens i studien. När Bryman (ibid.) diskuterar innehållsanalysens metodologiska svagheter pekar han på en svaghet som är relaterat till kodningsprocessen och som utgår från den vanligaste kritiken mot kvalitativ forskning. Bryman (ibid.) menar att kodning av materialet alltid innehåller mått av tolkning, vilket innebär att vardagskunskap och förförståelse hos kodare kommer till uttryck. För att stärka den gemensamma grunden för tolkning i kodningen har det Maier (2018) benämner som en styrka för metoden - att metoden är flexibel - anammats. Således har möjligheten att rätta till felaktigheter som uppstått under processen genom att gå tillbaka funnits. Kodningen av materialet utfördes inledningsvis gemensamt för att säkerställa att kodningen gjordes på så liknande sätt som möjligt, vilket Lundman och Graneheim (2017) förespråkar, för att sedan övergå till att göras var för sig. En ömsesidig granskning av respektive kodningar har sedan genomförts, och eventuella meningsskiljaktigheter diskuterats. Alternativa tolkningar har således försökt undvikas, vilket annars hade kunnat drabba studiens trovärdighet (Maier 2018).

En annan brist som kan uppstå i samband med kodningen, som Maier (2018) påpekar, är relaterade till kodernas utformning. Maier (2018) menar att koderna inte bör vara för smala, eftersom viktiga nyanser i materialet därigenom kan gå förlorade. För att minimera risken att missa nyanser i materialet har denna studie utgått från tidigare forskning i utformandet av koder, och utökat kodningsschemat under processen för att få med de olika beskrivningarna av hemlöshet. Maier (2018) och Bryman (2018) pekar på att en möjlig begränsning för den kvalitativa innehållsanalysen är relaterat till hur "bra" materialet som utgör empirin är. För denna

studies del har tillgången till databasen "Retriever", gett goda förutsättningar att hitta det material nödvändigt för denna studien syfte.

4.6 Metodens tillförlitlighet

Inom den kvantitativa forskningstraditionen används *validitet* och *reliabilitet* för att få en bild av kvaliteten på en undersökning, men begreppens relevans för kvalitativ forskning är omdiskuterat (Bryman 2018). Lincoln och Guba menar att relevansen går förlorad i och med dess utgångspunkt i realismen, och att det är nödvändigt med specifika metoder relaterat till kvalitativ forskning (Lincoln & Guba 1994 se Bryman 2018), vilket anammas av Graneheim och Lundman (2004) som argumenterar för att man bör applicera begrepp som är kopplade till den kvalitativa traditionen när man gör kvalitativ innehållsanalys. Detta leder vidare till *tillförlitlighet* som Bryman (2018) delar in i fyra kriterier.

Det första kriteriet är *trovärdighet* som syftar till att skapa trovärdighet i den aktuella undersökningen i andra människors ögon, vilket kan nås genom att säkerställa att regler för forskningen följs (Bryman 2018), vilket har hanterats med noggrannhet. På grund av studiens tidsram har det inte varit möjligt att genomföra triangulering, vilket hade kunnat stärka trovärdigheten ytterligare (ibid.). Lundman och Graneheim (2017) menar dock att trovärdigheten kan styrkas med en genomgående röd tråd i arbetet, och resultatet bör lyfta fram vad som är typiskt för det som är avsett att beskrivas, vilket denna studie har försökt anamma. Graneheim och Lundman (2004) skriver även att det inom kvalitativ innehållsanalys är av vikt att de meningsbärande enheterna varken är för stora eller små. Om de är för stora ger de för stora möjligheter till olika betydelser, och om de är för små kommer betydelsen fragmenteras, vilket gör att poängen med att ha det som meningsbärande enhet går förlorad. För att skapa adekvata meningsenheter i denna studie, har dessa granskats gemensamt, vilken kontext de framkommer i, att de är lagom stora, samt hur de relaterar till artikelns innehåll (Lundman & Graneheim 2017). För att möjliggöra en bedömning av de meningsbärande enheterna för läsare har ett urval av dem bifogats (se bilaga).

Det andra kriteriet som Bryman (2018) tar upp är *pålitlighet* som uppnås genom ett granskande synsätt med en fullständig redogörelse för de olika faserna i forskningsprocessen. Detta kriterium appliceras i denna studie genom att de artiklar som studien bygger på redogörs

(se empirilista), samt exempel på hur kodningen och tematisering har gått till för att ge möjligheter till insikt i processen (se bilaga).

Den tredje kriteriet som Bryman (2018) nämner är *överförbarhet*, som handlar om i vilken utsträckning resultatet av denna studie kan överföras till andra situationer eller kontexter. För att ge goda förutsättningar för att bedöma överförbarheten av denna studie har bilaga med exempel från kodningsschema och tematisering bifogats. Presentationen av resultatet underbyggs av citat från empirin, vilket Graneheim och Lundman (2004) och Scherier (2014) menar är eftersträvansvärt och styrker studiens överförbarhet. Utifrån att exempel från kodningsschemat har bifogats i bilagan, är det denna studies ambition att kunna ge goda förutsättningar för att bedöma överförbarheten, samt ge möjligheten att formulera *måttliga generaliseringar* av resultaten. Måttliga generaliseringar är mer begränsade och mer prövande än de generaliseringar med statistisk förankring (Bryman 2018). Med utgångspunkt i denna studie skulle man exempelvis kunna göra innehållsanalys av hemlöshet i andra medier eller under andra tidsperioder.

Det sista kriteriet som Bryman (2018) pekar på är i vilken mån det går att *styrka och konfirmera* att forskare inte har låtit våra egna värderingar och åsikter påverka studiens resultat. Utifrån premissen att det inom socialkonstruktionistisk forskning inte går att nå objektivitet, och det alltid finns ett mått av tolkning inom kvalitativ innehållsanalys, har denna studie genomgående försökt att inte låta egna värderingar styra processen. Faktumet att studien skrivs av två forskare, har utnyttjats genom att först koda delar av materialet tillsammans för att sedan fortsätta på varsitt håll. Materialet har sedan växlats för att kodningen ska stämma överens. I de fall det har saknats enighet har en diskussion förts för att nå en samsedd kodning..

5 Forskningsetiska överväganden

Vetenskapsrådet (2002) skriver i sin rapport om forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning, det så kallade *forskningskravet* och *individskyddskravet*. Forskningskravet syftar till att samhällets medlemmar har rätt till att relevant och nödvändig forskning av god kvalitet bedrivs för att gynna såväl strukturell som individuell utveckling (ibid.). Individskyddskravet utgör utgångspunkten för det forskningsetiska övervägandet, och avser att otillbörlig insyn i individens livsförhållanden undviks, såsom att inte utsättas för fysiskt

eller psykisk skada, förödmjukelse eller kränkning (ibid.). Samtidigt förklarar Vetenskapsrådet (ibid.) att inget av dessa krav är absoluta, vilket fordrar ett övervägande vid varje enskild studie av ansvariga forskare. Vetenskapsrådet (ibid.) bryter sedan ner och konkretiserar individskyddskravet i fyra allmänna huvudkrav som denna studie kommer utgå ifrån: *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*.

Informationskravet syftar till att forskaren måste informera om studiens syfte till de av forskningen berörda individerna. Denna studie syftar till att analysera data från redan publicerat material i tidningarna ETC och Svenska Dagbladet. Enligt Vetenskapsrådet (2002) ska därmed en enskild bedömning göras angående de eventuella besvär som kan åsamkas berörda individer genom utebliven, eller indirekt delgiven, information. Vetenskapsrådet (ibid.) förklarar även att faktorer som projektets storlek och praktiska omständigheter kan vägas in. Denna studie gör bedömningen att med hänsyn till projektets omfattning i form av en kandidatuppsats, i kombination med dess syfte att granska artiklarnas språkbruk och djupare innebörd snarare än de berörda personerna i dem, kommer inga individer att utsättas för några besvär genom att inte informeras om denna studie.

Samtyckeskravet innebär att deltagarna i en undersökning har rätt att själva bestämma över sin medverkan (Vetenskapsrådet 2002). Eftersom att denna studie bygger på data från redan publicerat, offentligt material, och att informationsdelgivning inte bedöms behövas, menar Vetenskapsrådet (2002) att samtycke inte är nödvändigt.

Konfidentialitetskravet har till innebörd att uppgifter i en undersökning ska ges största möjliga konfidentialitet (Vetenskapsrådet 2002). Detta krav är därmed nära besläktat med offentlighet och sekretess (ibid.). Denna studie utgår från tidningsartiklar tillgängliga för allmänheten, vilket innebär att inga personuppgifter samlas in. Likväl visas hänsyn till konfidentialitetskravet på så vis att namngivna personer och geografiska platser har anonymiserats och fått sina namn ersatta med "XXX". I syfte att ytterligare förhindra avslöjandet av identiteter, förekommer inga detaljerade beskrivningar av berörda personer och platser i studien, utan fokuset har riktats åt språkbruk och mening i artiklarna. Personuppgifter, såsom namn eller utseendebeskrivning, om artiklarnas skribenter har exkluderats, och all insamlad känslig information kommer likvideras vid projektets avslut. Samtidigt finns en införståddhet om läsarnas möjligheter att själva inhämta informationen från artiklarnas respektive ursprungsarkiv. Enligt Vetenskapsrådet (ibid.) ska risken att medverkande individer i artiklarna kan komma att

identifieras vägas mot det förväntade kunskapstillskottet. Denna studie gör bedömningen att de vidtagna konfidentialitetsåtgärderna är tillräckliga för att skydda identiteter och personuppgifter från att röjas. Samtidigt, med tanke på denna studies begränsade omfattning, behöver forskningsvärdet i kunskapstillskottet anses som relativt lågt. Däremot underbygger tidigare forskning behovet av att media kontinuerligt granskas, vilket talar för att om studien hade varit av större omfattning, hade kunskapstillskottets värde kunnat vara tillräckligt för att acceptera de minimala riskerna om röjande av individernas identiteter.

Det fjärde kravet som Vetenskapsrådet (2002) pekar på är *nyttjandekravet*, vilket syftar till att de insamlade uppgifterna om enskilda personer endast får användas för forskningsändamål och inget annat. De insamlade artiklarna som utgjort det empiriska underlaget till denna studie har endast använts enligt studiens syfte. Inga insamlade uppgifter om vare sig individer eller geografiska platser har spridits vidare i vare sig privata eller kommersiella ändamål.

6 Resultat & analys

I detta kapitel kommer studiens resultat och analys presenteras. Framställningarna av hemlöshet i ETC och Svenska Dagbladet redogörs här, och jämförs med varandra. Dessa kommer även att kopplas till tidigare forskning och diskuteras utifrån socialkonstruktionistisk teori och stigma. Eftersom samtliga teman framkom i båda tidningarna, kommer analysresultaten ur dem att presenteras tillsammans.

6.1 Framställning av hemlösa i ETC och Svenska Dagbladet

Tidigare forskning visar att media placerar hemlösa utanför övriga samhället, och klassar dem som "de andra". Forskning visar också att media främst diskuterar hemlöshetsfrågan ur ett individualiserat perspektiv, snarare än att diskutera det strukturellt, samtidigt som de tillskriver de hemlösa särskilda egenskaper, och delar upp dess medlemmar som värdiga eller ovärdiga. Analysen av beskrivningarna Svenska Dagbladet och ETC visar på resultat som går i till överlag går i linje med tidigare forskning och alla teman framträder i båda tidningarna. Både ETC och Svenska Dagbladet ger beskrivningar av hemlöshet som bidrar till att konstruera hemlösa som "de andra", diskuterar skuld och ansvar över situationen, tillskriver hemlösa individuella egenskaper, delar in hemlösa i värdiga och ovärdiga samhällets stöd. I beskrivningarna som

relaterar till ansvar, diskuterar ETC strukturella faktorer kring hemlöshet, vilket är en skillnad från Svenska Dagbladet, och går emot resultaten från tidigare forskning. Båda tidningarna beskriver emellertid hemlösa som en grupp utanför övriga samhället, precis som tidigare forskning visar på. Denna studie har även identifierat ett nytt tema gällande tillit till välfärdssamhället, vilket framträdde i båda tidningarna.

6.1.1 Som “de andra”

Analysen visar att i både Svenska Dagbladet och ETC förekommer attityder och resonemang där hemlösa skildras som en homogen grupp och därigenom “de andra.”. Antingen som hjälplösa offer som är i behov av samhällets välvilja, själva ansvariga för sin situation eller som ett hot mot samhället sociala ordning och placeras således utanför samhällets gemenskap. Resultaten från båda tidningarna stämmer därmed överens med vad tidigare forskning av Carpentier och Doudaki (2019), Schneider et al. (2010) och Broady (2019).

I Svenska Dagbladet förekommer det som Carpentier och Doudaki (2019) benämner som den hegemoniska diskursen kring hemlöshet, att hemlösa reduceras genom beskrivningarna till en homogen grupp av människor som antingen är hjälplösa offer, eller själva ansvariga över sin situation vilket Carpentier och Doudaki (ibid.) menar bidrar till konstruktionen av hemlösa som “de andra”. I en artikel i Svenska Dagbladet beskrivs människor hamna i hemlöshet likt “andra” hemlösa eftersom de saknar hemförsäkring. Hemlösa tolkas som en homogen grupp och det är individens ansvar att skaffa hemförsäkring som skyddar mot att bli en del av gruppen hemlösa. Ett exempel är:

Kommunen går nu igenom processen med dessa människor på samma sätt som med andra hemlösa. - De människor som inte har hemförsäkring hamnar nu utan boende. De blir hemlösa i någon mening likt andra hemlösa i vår stad. Då bistår vi dem med akutboende precis som vi gör med andra hemlösa. (Svenska Dagbladet 2020-07-08)

Även i ETC beskrivs hemlösa som en homogen grupp som är utanför samhällets gemenskap och är i behov av samhällets välvilja, framförallt i relation till Covid-19. Beskrivningar bidrar enligt Carpentier och Doudaki (2019) till att reproducera den hegemoniska diskursen kring hemlösa som därigenom förstås som “de andra”.

Därför måste vi värna om insatser för hemlösa, mötesplatser för ensamma och gemenskap för dem som behöver det mest. Ännu mer stöd måste ges så att lokaler kan hållas öppna under smittskyddade former. Verksamheter som riktar sig till människor i någon form av utanförskap behöver bättre villkor. (ETC 2021-02-02)

Ett annat sätt som Carpentier och Doudaki (2019) menar bidrar till att göra hemlösa till “de andra”, är att de artikuleras som ett hot mot samhällets sociala ordning som behöver kontrolleras, vilket framkommer i både Svenska Dagbladet och ETC. Det går emellertid att uttolka en skillnad i kontext. ETC placerar sina beskrivningar i ett strukturellt sammanhang med en samhällskritisk ton: “På torget i överklassgettot XXX har Länstrafiken tagit bort bänkarna eftersom hemlösa personer har övernattat på bänkarna” (ETC 2021-08-29), medan Svenska Dagbladet gör sina beskrivningar med ett individfokus: “De mötte en hemlös och drogpåverkad man i ett trapphus och i en tumultartad situation avlossade en polis ett skott mot mannen” (Svenska Dagbladet 2021-09-22). Det individfokuset som Svenska Dagbladet har i sina framställningar tenderar att reducera hemlösa till “de andra” utifrån personliga brister, vilket tidigare forskning av Broady (2019) styrker. Hon menar att detta avpolitiserar problematiken, och istället flyttas skulden till individen och att denna process bidrar till att skapa “de andra”. De två kommande exemplen på kommer från separata artiklar i Svenska Dagbladet som diskuterar situationen på bibliotek:

Något som är särskilt framträdande för biblioteken är att många händelser utgår från marginaliserade personer som missbrukar, är hemlösa eller har någon form av psykisk problematik. (Svenska Dagbladet 2020-09-15)

Det är Stockholms stadsbibliotek som startar ett pilotprojekt med en anställd socionom för att möta utslagna och hotfulla besökare. SVT berättar i ett inlägg att hemlösa och missbrukare sover, urinerar och ställer till bråk. (Svenska Dagbladet 2021-08-26)

ETCs beskrivningar kan tolkas som att skulden lyfts från de hemlösas axlar och läggs istället på samhället. Men även om skulden tas från de hemlösas axlar, och beskrivningarna inte är individualiserade, benämns fortfarande gruppen hemlösa som ensidig och beroende av välviljan från samhället. Ett exempel på detta är nedanstående citat som diskuterar statens agerande gentemot hemlösa under covid-19:

Medan många andra länder har vidtagit åtgärder som till exempel akutboenden för hemlösa, har svenska myndigheter som Kronofogden och polisen agerat som om pandemin inte existerade. - Det här har lett till att de som har det svårt har fått det ännu svårare. Vi var till exempel tidigt ute och kontaktade polismyndigheten i Stockholm för att få dem att stoppa tvångsflyttning av boplatser som varit hem åt EU-migranter. (ETC 2021-04-08a)

När hemlösa klassas som en utsatt grupp för Covid-19 kan det tolkas som att de tillskrivs en offer-etikett, vilket framförallt är framträdande i ETC där klassificeringen sker 15 gånger, medan Svenska Dagbladet gör en liknande beskrivning endast 1 gång. Tolkningen görs att ETC har goda intentioner med sina beskrivningar av hemlöshet i relation till riskerna med Covid-19, men att det samtidigt bidrar till att göra hemlösa till “de andra”. Detta går i linje med tidigare forskning av Schneider et al. (2010) och Carpentier och Doudaki (2019), som båda poängterar hur beskrivningar av hemlösa kan till synes vara sympatiska men i själva verket bidrar till att göra dem till “de andra” utifrån att de reduceras till hjälplösa offer som är i behov av samhällets välvilja. Ett exempel från ETC:

Därför måste vi värna om insatser för hemlösa, mötesplatser för ensamma och gemenskap för dem som behöver det mest. Ännu mer stöd måste ges så att lokaler kan hållas öppna under smittskyddade former. Verksamheter som riktar sig till människor i någon form av utanförskap behöver bättre villkor. (ETC 2021-02-02)

Med ett socialkonstruktionistiskt perspektiv på dessa attityder gentemot hemlöshet, kan det tolkas som att både Svenska Dagbladet och ETC är medskapare till den allmänna uppfattningen om människor som befinner sig i hemlöshet. Genom artikulationen av hemlösa som offer eller hot, framstår bilden av människor i hemlöshet som distanserade från övriga samhället. Distansen reproduceras genom språket i artiklarna, som konstruerar hemlösa som avvikande från allmänheten. Även om Svenska Dagbladet har mer individualiserade beskrivningar av hemlöshet än ETC, som istället riktar fokuset mot strukturella faktorer, tillskriver båda tidningarna hemlöshet som avvikande, “de andra”. Ur ett stigmaperspektiv går det att applicera teorin av Yang et al. (2007) om att stigma är en moralisk fråga. De menar att stigmatisering är en naturlig respons på hotfulla situationer (Yang et al. 2007). Det kan därav tänkas att ETC och Svenska Dagbladet, i ett försök att upprätthålla en social ordning i samhället, utsätter hemlösa för en uppdelning mellan “vi” och “dem”, som en slags undermedveten försvarsstrategi.

6.1.2 Skuld och ansvar

Ett annat vanligt förekommande tema i både ETC (25 artiklar) och Svenska Dagbladet (19 artiklar) är diskussionen om skuld och ansvar i hemlöshetsfrågan. I båda tidningarna läggs fokus på den svenska bostadsmarknaden och på civilsamhällets roll, samtidigt som ämnet även diskuteras ur ett politiskt perspektiv, samt om skulden för hemlöshet bör läggas på individen eller på strukturella faktorer. Analysen visar emellertid att tidningarna diskuterar dessa fokusområden i olika utsträckning och på något skilda sätt. I relation av Covid-19-pandemin, fokusera Svenska Dagbladet främst på hur civilsamhället påverkas, medan ETC diskuterar vräkningar och hyresgästers utsatthet.

Bostadsmarknaden diskuteras främst i ETC, men förekommer även i Svenska Dagbladet som då kritiserar bostadsmarknaden för att vara ojämlik och för att försätta folk i hemlöshet. Det är samma kritik som Andersson och Swärds (2007) forskning identifierar i sin studie. I Svenska Dagbladet framkommer kritiska åsikter om hur medel felfördelas, vilket försätter folk i hemlöshet, och hindrar hemlösa från att ta sig in på bostadsmarknaden.

Det är inte rimligt att offentliga medel avsatta för att sänka boendekostnader fördelas godtyckligt och alldeles för ofta gynnar väletablerade hushåll med goda inkomster och lång kötid. Det sker trots allt samtidigt som regeringen valt att inte höja och bredda bostadsbidraget eller tydligare rikta stöd mot hemlösa och andra med en utsatt ställning på bostadsmarknaden. (Svenska Dagbladet 2021-02-14a)

Även ETC uttrycker kritiska åsikter i linje med Andersson och Swärds (2007) forskning. ETC framhäver exempelvis den rådande bostadsbristen och orimliga hyressättningar. De kopplar kopplar även frågan till Covid-19-pandemin, och kritiserar i flera artiklar att individer och familjer vräks från sina hem, och föreslår samtidigt förmånligare villkor under denna utmanade tid.

Vi är många som har fått nog av en skriande bostadsbrist med hemlöshet, trångboddhet, snabbt tilltagande boendesegregation, ombildningar och en utveckling där våra bostäder har förvandlats till spekulationsobjekt på en globaliserad finansmarknad. (ETC 2021-09-17)

Regeringen bör uppmana allmännyttan och andra bostadsbolag att ge människor respit på hyran under pågående kris. Fler vräkningar i pandemins spår måste undvikas till varje pris. (ETC 2020-03-27)

Andra framställningar fokuserar mer på vilka som tar ansvar för problemet, där civilsamhället får en framträdande roll främst i Svenska Dagbladet. Där skrivs det om Stadsmissionen, S:ta Clara kyrka och frivilligorganisationer i allmänhet, och det ansvar de har tagit på sig för att hjälpa hemlösa personer. Det är i dessa sammanhang som den pågående Covid-19-pandemin relateras till hemlöshetsfrågan.

Även Stadsmissionen har noterat ett förändrat hjälpbehov i och med pandemin. "För många - däribland samhällets hemlösa - är det en dubbel utsatthet", säger XXX, strategisk chef på XXX Stadsmission. (Svenska Dagbladet 2021-04-26a)

För grupper som kan vara svåra att nå [för vaccination], exempelvis hemlösa eller andra utan fast adress, kommer socialtjänst och frivilligorganisationer att arbeta uppsökande. (Svenska Dagbladet 2021-05-02)

Artiklarna från ETC pratar om civilsamhället i betydligt mindre utsträckning, men delar åsikten om dess viktiga roll, när det väl kommer på tal. I båda tidningarna framhävs att de samtidigt kämpar med att få resurserna att räcka till. Budskapet kan på så vis kopplas till Stadsmissionens egen kampanj under 1990-talet, där man också underströk vikten av verksamheten, och hoppades på ökat stöd från allmänheten både opinionsmässigt och finansiellt (Svärd 2001; 2003; 2008). ETC belyser detta i följande exempel:

Hemlösheten ligger kvar på höga nivåer och de organisationer i civilsamhället som arbetar för att hjälpa de som är i akut behov har svårt att få resurserna att räcka till. (ETC 2020-04-26)

Även politiska förslag och idéer skrivs är ämne för några av artiklarna. Svenska Dagbladet fokuserar på att presentera och redogöra förslag från bland annat politiska partier.

Partiet har nu tagit fram en rad bostadspolitiska förslag som ska lyfta förorten. Ett av dem handlar om en ny boendeform - behovsbostäder. Tanken är att de ska erbjudas till [...] exempelvis vålds-

utsatta personer som snabbt behöver ny bostad, personer som riskerar akut hemlöshet [...].
(Svenska Dagbladet 2020-09-24)

Även ETC lyfter ibland fram politiska företrädares åsikter och uttalanden, men lägger allra störst fokus på att diskutera egna förslag och lösningar.

Sverige behöver en helt ny och social bostadspolitik som utgår från att bostaden faktiskt är en grundlagsskyddad mänsklig rättighet och inte en handelsvara. (ETC 2021-07-18)

I några artiklar framstår teman om vem som bär ansvaret mer specifikt för den hemlösa situationen. I Svenska Dagbladet går det att urskilja hur skulden riktas åt olika håll i olika artiklar. I en artikel presenteras åsikten att hemlösa själva bär på skulden, vilket görs genom citat från en hemlös. I en annan framställs hemlöshet som ett problem som behöver nationella lösningar.

För det som orsakat att man sitter i den situationen man sitter i, det är ju egentligen självförvällat.
(Svenska Dagbladet 2021-03-20)

Även om hemlöshetspolitiken rent praktiskt ligger på kommunal nivå behövs nationella riktlinjer och politisk viljeriktning från regeringen och de nationella myndigheterna. (Svenska Dagbladet 2020-10-05)

ETC beskriver ansvarsfrågan endast på strukturell nivå. I deras artiklar förklaras hur flera grupper kan hamna i hemlöshet. Individuella faktorer som missbruk och psykisk ohälsa nämns visserligen som bidragande, men som i de nordiska gatutidningarna (Swärd 2001; 2003; 2008) är det strukturella förhållanden som främst framhävs skapa problem idag. I ETC lägger man skulden på bland annat privatisering av bostadsmarknaden,

Många tänker att det bara är människor med beroendeproblematik som blir hemlösa (ETC 2021-04-08b)

Sveriges Stadsmissioner skriver i sin senaste rapport att den svenska bostadsmarknaden är en av de mest avreglerade i västvärlden och privatiseringen av marknaden har gått så långt att det är svårt för många grupper att få tillträde till den. (ETC 2021-01-04)

Swärd och Andersson (2007) förklarar i sin studie att hemlösa barnfamiljer som undantag försvaras från skuld, medan andra ställs mer till svars. Det går emellertid inte att urskilja att vissa grupper direkt anklagas bära skuld för sin hemlöshet i denna studie. Den går snarare emot detta påstående, samt den internationella forskningen (Broady 2019), som hävdar att hemlöshetsfrågan på senare år har blivit allt mer individinriktad i sina förklaringsmodeller.

Sammanfattningsvis belyser artiklarna i Svenska Dagbladet främst hemlösas egna berättelser, samt de frivilliga aktörer som jobbar inom civilsamhället för att hjälpa dem med sina basala behov. I ett av reportagen i Svenska Dagbladet (2021-02-23) frågar sig journalisten: “Är det verkligen fel att det är det civila samhället som hjälper de mest utsatta?”. Det går här att urskilja en genomgående syn på problemet, nämligen att hemlöshet är oundvikligt, och att det bästa samhället kan göra är att satsa på de verksamheter som jobbar för att göra deras tillvaro så dräglig som möjligt. Svenska Dagbladets porträttering verkar alltså gå i linje med mediaskildring som Andersson och Swärd (2007) menar har mött kritik genom åren, där fokus främst läggs på enskilda fall, snarare än på strukturer. ETC, däremot, kritiserar enbart strukturer och på den svenska bostadsmarknadens brister och problem, och vill se större förändringar som kan åtgärda problemet i grunden, vilket stämmer mer överens med hur hemlösa själva beskriver problemet i de nordiska gatutidningarna (Swärd 2001; 2003; 2008).

Ur ett socialkonstruktionistiskt perspektiv kan dessa beskrivningar av skuld och ansvar ge en allmän föreställning om hur hemlöshetsproblemet ser ut (Jönsson 2015; Burr 2015). Hemlöshet framställs som ett problem som någon bär skuld till, och som någon behöver ta ansvar för. Även om mest kritik riktas mot strukturella faktorer, uttalar hemlösa sig självkritiskt och lägger skulden på sig själva. Enligt Goffman (1963) finns det risker för att den stigmatiserade får en sämre självbild när hen samspelar med de normala, eftersom hen upplever sig inte kunna leva upp till samma förväntningar, och beskyller därmed sin avvikelse för det. Att media väljer att belysa enskilda hemlösa individer och aktörer från civilsamhället, utan att problematisera frågan i ett bredare sammanhang, kan på vis skapa en föreställning om att problemet är beständigt. På så vis formas en kategori (Burr 2015) inom en allmäntagen samhällsordning. I Link och Phelans (2013) diskussion om stigma power, menar de att ett av syftena att vilja använda stigma som maktredskap är för att man vill upprätthålla

samhällsordningen, vilket skulle kunna hävdas är vad Svenska Dagbladet gör genom sin framställan.

6.1.3 Tillskrivna egenskaper

I artiklar från både ETC (8 artiklar) och Svenska Dagbladet (10 artiklar) förs ett resonemang där hemlösa individer, och som grupp, tillskrivs särskilda egenskaper. Dessa tillskrivningar bidrar, precis som tidigare forskning visar (Schneider et al. 2010; Pruitt et al. 2019; Buck et al. 2000; Zufferey 2014), till att föreställningen om hemlösa som avvikande förstärks. Beskrivningarna kan även kopplas till resonemanget om hemlösa som "de andra", utanför samhället, med skillnaden att medan resonemanget om "de andra" belyser abstrakta attityder gentemot hemlösa, utgör de tillskrivna egenskaperna konkreta illustrationer av hur hemlösa ser ut och beter sig. Båda påverkar den allmänna föreställningen om hemlöshet, men på olika sätt. De egenskaper som framträder bland beskrivningarna är bland annat hemlösa som missbrukande, psykiskt sjuka, trashanker, tjuvaktiga, lögnaktiga, ansvarslösa och avvikande. Det är vid endast ett fåtal tillfällen som dessa egenskaper framträder i sammanhang av Covid-19-pandemin. Svenska Dagbladet lyfter i en artikel om missbrukande hemlösas begränsade tillgång till civilsamhället, medan ETC lyfter fram den ökade smittorisken som följer av undermåliga hygienrutiner. Även om samma egenskaper framträder i båda tidningarna, sätts de in i olika sammanhang och genom olika perspektiv. I Svenska Dagbladets artiklar ges en något förenklad bild, där egenskaperna används för att definiera hemlösa och deras problem. ETC använder beskrivningarna snarare för att nyansera och utveckla synen på hemlöshet.

Den vanligast tillskrivna egenskapen som framkommer i artiklarna är att hemlösa är missbrukare, vilket i många fall kopplas ihop med psykisk ohälsa, vilket går i linje med resultaten av Pruitt, Mckinsey och Barlie (2019). I Svenska Dagbladets artiklar kombineras dessa egenskaper för att ringa en särskild grupp individer där värdena av respektive problem likställs med varandra.

Något som är särskilt framträdande för biblioteken är att många händelser utgår från marginaliserade personer som missbrukar, är hemlösa eller har någon form av psykisk problematik. (Svenska Dagbladet 2020-09-15)

På XXX stadsbibliotek, liksom på andra innerstadsbibliotek, handlar det framför allt om missbruk, hemlöshet och psykisk ohälsa. (Svenska Dagbladet 2021-08-26)

I ETC urskiljs ett försök att bryta denna föreställning av hemlöshet, genom att förklara att den hemlösa gruppen idag även består av individer med andra problem

Och det är inte bara människor i missbruk eller de som lider av grav psykisk ohälsa som hamnar i hemlöshet och fattigdom längre. (ETC 2021-01-04).

Många tänker att det bara är människor med beroendeproblematik som blir hemlösa. (ETC 2021-04-08)

En annan vanligt förekommande beskrivning är hemlösa som trashankar. Genom att framlyfta hemlösas svårigheter att tvätta sig och sina kläder, eller avvikande ohygieniskt beteende, framställs hemlösa enligt den stereotypa trashanken som tidigare forskning skriver om (Svärd 2001; Svärd 2003; Svärd 2008; Zufferey 2014). Även här går det att urskilja en skillnad i beskrivningarna mellan tidningarna. Svenska Dagbladet beskriver god hygien som en förmån som hör till ovanligheten för hemlösa.

XXX är nyduschad och har precis fått sig ett mål mat vid XXX stadsmissions Bocenter för hemlösa. (Svenska Dagbladet 2020-07-10)

ETC framhäver istället de hemlösas svårigheter att tvätta sig, och ställer sig kritiskt till deras begränsade tillvaro.

De flesta hemlösa har problem att sköta sin personliga hygien. [...] - Bara att tvätta händerna är omöjligt efter klockan 23 i XXX. Alla offentliga toaletter är låsta, förutom urinoarer, och där är det nog inte så bra att tvätta sig, säger XXX. (ETC 2020-03-13)

I artiklarna framkommer ytterligare egenskaper, om än mindre frekvent. Svenska Dagbladet citerar ett vittnesmål om vad en våldtäktsman sade till sitt offer: "Du är hemlös, ingen kommer att tro dig" (Svenska Dagbladet 2020-05-04), vilket målar upp en bild av att hemlösa generellt sett har låg social status och trovärdighet. Svenska Dagbladet framställer även hemlösa som

oansvariga och socialt avvikande i ett och samma reportage om en journalist som träffar en hemlös man, vilket går i linje med vad Pruitt, McKinsey och Barlie (2019) och Schneider et al. (2019) presenterar i sina studier. De skriver:

Det är lite svårt med knapparna, förklarar han, men ser han att jag har ringt lovar han att ringa upp. Och det gör han. Även om det tar en dryg vecka. (Svenska Dagbladet 2021-02-24)

Tyckte att han låtit lite osäker på var caféet låg när vi talades vid och vet inte hur bekväm han är i den här typen av miljöer. (Svenska Dagbladet 2021-02-24)

Samtidigt, i samma artikel, invänder den hemlösa mannen själv mot föreställningen om att hemlösa står utanför samhället, när journalisten vid ett tillfälle påstår detta. Han svarar då:

- Det är du som säger att jag är utanför. Jag står inte utanför. (Svenska Dagbladet 2021-02-24)

ETC beskriver, i en artikel, hemlösa som tjuvaktiga, genom att kalla livet som missbrukande hemlös ett liv i tjuvarnas värld där alla är skyldiga:

I en värld där alla är skyldiga är det inget brott att stjäla från varandra. I tjuvarnas värld är dumhet den enda synd som räknas. (ETC 2020-05-02).

Båda tidningarna tillskriver hemlösa olika negativa egenskaper i sina artiklar. Våra resultat stämmer därmed överens med både svensk och internationell forskning (Svärd 2001; Svärd 2003; Andersson & Svärd 2007; Svärd 2008; Buck et al. 2000; Zufferey 2014; Pruitt et al. 2019). Även om det går att urskilja en viss skillnad mellan tidningarna i hur egenskaperna tillskrivs de hemlösa, så blir konsekvenserna detsamma. Egenskaperna kopplas till hemlöshet, och skapar en föreställning om hur de hemlösa ser ut och beter sig.

Ur ett socialkonstruktionistiskt perspektiv bidrar de här egenskaperna till en uppdelning och kategorisering mellan grupper (Burr 2015). Hemlösa beskrivs som individer med svår problematik, opålitliga och socialt avvikande från övriga samhället. ETC, Svenska Dagbladet och alla annan media, spelar därmed en betydelsefull roll i hur hemlöshet som fenomen i Sverige

formas. ETC försöker visserligen nyansera den simplificerade bilden av hemlöshet idag, men fastslår samtidigt stereotypen av den traditionellt hemlösa.

Enligt Goffman (1963) har dessa egenskaper dessutom en stigmatiserande effekt som skapar ytterligare distans mellan hemlösa och övriga samhället. Den andra (2:a) typen av stigma innebär “fläckar på den personliga karaktären” (ibid.), vilket samtliga av de presenterade egenskaperna faller in under. I tidigare forskning är det främst den andra typen av stigma som är framträdande, då hemlöshet ofta framställs som ett individuellt problem som beror på individernas egna tillkortakommanden och karaktärsbrister (Schneider et al. 2010; Pruitt et al. 2019; Buck et al. 2000; Zufferey (2014). Genom att media tillskriver hemlösa dessa egenskaper, bidrar de till att skapa det Goffman (1963) kallar *virtuella sociala identiteter*, vilket gör dem till avvikande från “de normala”, som i det här fallet innebär alla med bostad. Även här går det att applicera Link och Phelans (2014) koncept om *stigma power*, och påstå att anledningen till att ETC och Svenska Dagbladet använder sig av stigmatiserande begrepp och egenskaper, är för att upprätthålla rådande samhällsordning och dess allmäntagna föreställningar.

6.1.4 Hemlösa som värdiga eller ovärdiga

I artiklar från både Svenska Dagbladet och ETC framträder beskrivningar som delar upp hemlösa som värdiga och ovärdiga samhällets hjälp, och samtidigt omvänt när det exempelvis talas om att vara att värdig eller ovärdig hemlöshet. Resultaten av analysen går i linje med vad tidigare forskning säger, med vissa skillnader mellan tidningarna.

I båda tidningarna relaterar beskrivningarna till att gruppen “barn” och “kvinnor” är ovärdiga hemlöshet och värdiga att få samhällets hjälp. Att dela in hemlösa som värdiga och ovärdiga har enligt tidigare forskning av Zufferey (2014) visat sig ha en lång historia, vilket även är aktuellt i denna studies resultat. Zufferey (2014) visar att den mest framträdande gruppen av hemlösa som är värdiga samhällets hjälp är barn, vilket även visar sig i både Svenska Dagbladet och ETC som poängterar deras roll i sina beskrivningar av hemlöshet.

Samtidigt stod hans fru Fatima och dotter Dania, tre år, på gatan utan någonstans att ta vägen.
(Svenska Dagbladet 2020-04-23)

Alla barn har rätt till en trygg uppväxt. Det hotas nu av en förändrad hemlöshet. (ETC
2021-01-11)

Även i artiklar av mer samhällskritisk karaktär, som diskuterar bostads- och hyresmarknaden, använder Svenska Dagbladet och ETC konsekvensbeskrivningar som lyfter fram hur barnen blir drabbade. I varsin artikel från Svenska Dagbladet och ETC, som diskuterar vräkningar under pandemin, skriver de: “[...] just barnen är de som drabbas hårdast när ekonomin tryter.” (Svenska Dagbladet 2020-04-04) och “familjer med barn vräks mitt under pandemin” (ETC 2021-02-02).

Könsperspektivet blir framträdande i både ETC och Svenska Dagbladet när de beskriver våldsutsattas kvinnors situation. Båda tidningarna signalerar i sina beskrivningar av kvinnor som är utsatta för våld och riskerar att hamna i hemlöshet som ovärdiga att hamna i hemlöshet. De båda tidningarnas beskrivningar av potentiellt hemlösa kvinnor kan tolkas som att kvinnor är ofrivilliga offer för hemlöshet, liksom Zuffereys (2014) fynd kring framställningar av barn som ofrivilliga offer för hemlöshet. Här är ett exempel från vardera tidning.

Det är helt orimligt att kvinnor som måste fly sina hem på grund av en våldsam man tvingas till hemlöshet, säger Olga Persson, ordförande för Unizon. (ETC 2021-05-24)

Det är ensamhet, depression och utsatthet, särskilt om du har blivit utsparkad av din man eller hamnat i fel kretsar. Det är många kvinnor som lever ett oerhört tufft liv i Stockholm (Svenska Dagbladet 2020-11-30)

Det framträder emellertid en sorts medvetenhet i beskrivningarna som signalerar värdighet och ovärdighet från ETC som inte går att utläsa i Svenska Dagbladets beskrivningar. ETC publicerar beskrivningar som poängterar komplexiteten i hemlöshetsproblematiken, vilket kan tolkas som en medvetenhet av - och motstånd mot - benägenheten att dela in hemlösa i värdiga och ovärdiga. Att ETC poängterar komplexiteten kan även tolkas som att indelningen av värdiga och ovärdiga sitter djupt rotad i samhället, vilket Zufferey (2014) poängterar i sin forskning. Här är ett illustrerande exempel på hur ETC poängterar komplexiteten.

- Framförallt prioriterar vi familjer med barn. Boendet är en väldigt central fråga för att personer som varit utsatta för våld ska komma vidare i livet, men samtidigt är det många även i andra grupper som behöver hjälp med boende. Det är ingen lätt uppgift att lösa, säger XXX. (ETC 2021-05-24)

Utöver att inkludera barn och kvinnor i sina beskrivningar av grupper av hemlösa som är värdiga samhällets hjälp, vilket båda tidningarna gör, inkluderar även ETC äldre som en grupp som är ovärdiga hemlöshet vilket är en skillnad mellan tidningarna. ETCs beskrivningar som inkluderar äldre går i linje med internationell forskning från Zufferey (2014), som menar att äldre är en grupp som inte är värda hemlöshet, och från Schneider et al. (2010) som i sin forskning pekar på att utöver kvinnor och barn så inkluderas gruppen äldre som ovärdiga hemlöshet. Nedan kommer två exempel på där ETC i två artiklar diskuterar hur situationen ser ut för samhällets äldre. Den ena artikeln läggs emphasis på livets slutskede: “min vän [*pensionär*] som just nu känner fasa inför att tvingas leva sina sista år i livet som hemlös” (ETC 2021-09-29), medan de i den andra artikeln även inkluderar ett könsperspektiv: “Framför allt kvinnor i 70-årsåldern hamnar oftare i hemlöshet efter att de gått i pension” (ETC 2021-01-04). Liknande beskrivningar som inkluderar gruppen äldre som en grupp ovärdiga hemlöshet finns inte i Svenska dagbladet.

Ur ett socialkonstruktionistiskt perspektiv skapar tidningarnas värdeladdade uppdelningar av hemlösa en allmän föreställning som påverkar hur hemlöshet uppfattas (Burr 2015). Genom de språkliga konstruktionerna som artiklarna bygger på formas en “sanning” (ibid.) om hemlöshet som fenomen, där vissa grupper uppfattas som mer värda samhällets hjälp, stöd och sympati, än andra.

Beskrivningar kring barn, kvinnor och äldre som ovärdiga hemlöshet, kan vidare förstås utifrån vad Schneider et al. (2010) menar är en dominerande attityd, och Carpentier och Doudaki (2019) hegemonisk diskurs, vilken upprätthåller och reproducerar uppfattningen om de ovärdiga hemlösa som ensamma - oftast män - och ansvariga för sin situation. Kvinnor, barn och familjer passar, enligt Schneider et al. (2010), inte in i det dominerande diskursen, alltså berättelsen, eftersom de inte på samma sätt kan hållas ansvariga för sin situation utan är ofrivilliga offer för mäns våld eller en ojämlikhet bostadsmarknad.

6.1.5 Tillit till välfärdssamhället

Ett nytt tema har dessutom identifierats i båda tidningarna, 3 artiklar i ETC och 4 artiklar i Svenska Dagbladet, “Tillit till välfärdssamhället”. Ingen tidigare forskning belyser frågan om tillit, men Andersson och Swärd (2007) berör den på en något outtalad nivå. I deras analys redogör de hur hemlösa familjers tilldelade boendelösningar i hotellrum upplevs undermåliga och kostsamma. De intervjuade familjerna uttrycker missnöje över kommuner och myndigheters

insatser, men har trots det tagit emot deras stöd (ibid.). Betydligt mer konkreta framställningar om detta tema har identifierats i denna studies artiklar. Vid flera tillfällen uttrycker hemlösa individer en direkt misstänksamhet och fientlighet gentemot Socialtjänsten, och de lösningar den svenska välfärden har att erbjuda. I ETC framträder endast åsikter om bristande förtroende, medan det i Svenska Dagbladet dessutom skildras erfarenheter av dåligt bemötande, känsla av förnedring, och upplevelser av kategorisering och avhumanisering. Samtidigt uttrycks en känsla av god tillit till välfärdssamhället i Svenska Dagbladet, när en annan aktör i sammanhanget kommer till tals. I några av fallen relaterar åsikterna till välfärdsstatens insatser kopplat till Covid-19-pandemin, men i de flesta fall skildras de som allmänna åsikter, oberoende pandemin.

Av alla de uttryckta åsikterna om välfärdssamhället, är "bristande förtroende" den vanligast förekommande. I ETC är det den enda åsikten som framträder.

Jag talade med tre av de hemlösa (och nu även bänklösa) som berättade att de hade sökt hjälp av kommunen men att de trots rättighetslagarna i socialtjänstlagen hade fått avslag på sina ansökningar om tak över huvudet. Detta blir dessvärre ännu ett sorgligt och talande exempel på ett krackelerande välfärdssamhälle [...]. (ETC 2021-08-29)

Svenska Dagbladet citerar istället en hemlös från en längre intervju om hur han ser på sin tillvaro och plats i samhället.

- Jag vill inte ha med dem [*Socialtjänsten*] att göra. Jag är en av dem som håller mig borta, jag tycker att allt är jobbigt här inne i stan. (Svenska Dagbladet 2020-07-10)

I Svenska Dagbladet framkommer ytterligare några kritiska åsikter. En hemlös kvinna berättar om hur dåligt bemött hon blev när hon försökte be Socialtjänsten om hjälp för att hon "bara" var hemlös. Hon beskriver även en avhumanisering i deras förhållningssätt:

- Det var kalla handen direkt. "Varför har du satt dig i den här situationen? Du är ju en intelligent kvinna", var det en person mitt emot mig som sa. [...] "Vi har inte tid med sådana som dig. Du är ju inte alkoholist eller så?" "Nej", sa jag, "det är jag inte." "Jamen bra", sa hon, "då får du klara dig själv." (Svenska Dagbladet 2021-03-13)

Jag brukar säga att det är de som är de största bromsklossarna. – Socialen? – Ja. De vägrar se dig som människa. (Svenska Dagbladet 2021-03-13)

I en annan artikel berättar en hemlös person om varför han aktivt har undvikit att kontakta Socialtjänsten, och vad han tycker om deras arbetsmetoder. Han förklarar hur förnedrande han tycker det känns att erhålla deras insatser, samt att man placeras i ett fack av övriga samhället:

- Jag har aldrig varit på soc överhuvudtaget. Jag har aldrig bett om något bidrag, för jag tycker att den metodiken de använder är förnedring. Det är ingen hjälp. Och hamnar man där så kommer man aldrig därifrån. – Om man börjar ta emot bidrag blir man fast? – Ja. Och samhället tycker att det är bra, att du är kvar där nere. (Svenska Dagbladet 2021-03-20)

I ytterligare en artikel kritiseras Socialtjänstens boendelösning av en familj som blev akut hemlösa efter att pappan insjuknat i Covid-19. Kritiken kan liknas med den som Andersson & Swärd (2007) beskriver, att Socialtjänstens placeringar ibland är undermåliga och olämpliga.

– De vände sig till socialtjänsten som placerade dem på ett vandrarhem, trots smittorisen. (Svenska Dagbladet 2020-04-23)

I en annan artikel uttrycker däremot en representant för Stadsmissionen en stor tillit till Socialtjänstens ansvarstagande under Covid-19-pandemin. Det finns alltså en tydlig skiljelinje beroende på vem som tillfrågas. Svenska Dagbladet visar därmed en mer nyanserad bild av temat om tillit, även om dessa uttalanden utgör ett ytterst lågt antal i relation till denna studies mängd datamaterial.

– Socialtjänsterna i XXX har verkligen tagit till sig vad som händer för gruppen hemlösa och sett till att ha längre bokningar på akutboendena och sänka kraven, vilket är fantastiskt. (Svenska Dagbladet 2020-07-10)

Utifrån dessa artiklar är det lätt att få uppfattningen att hemlösa generellt är skeptiska i sitt förhållningssätt till Socialtjänsten och övriga välfärdssamhället. Utifrån de hemlösas perspektiv är det en relativt ensidig bild som målas upp som varken problematiseras djupare eller sätts i perspektiv genom någon annans åsikt, vilket, enligt socialkonstruktionismen, skapar en allmän

uppfattning om att detta är verkligheten (Burr 2015). Hemlösa framställs som fientligt inställda till välfärdssamhället, samtidigt som externa aktörer, som inte själva är beroende av Socialtjänstens hjälp, uppskattar deras jobb.

Goffman (1963) menar att stigmatiserade personer inte alltid själva upplever sin situation som stigmatiserande, förrän de behöver blotta sig för *de normala*, vilka i denna studies fall bland annat utgörs av Socialtjänsten och andra myndigheter. Enligt Goffman (ibid.) förlorar den stigmatiserade individen, i samspel med de normala, värdet på sina “normala” egenskaper, vilket leder till försämrad självbild eller självhat. Det skulle kunna tolkas som att det är detta som har hänt för dessa hemlösa individer. Förminskande och avhumaniserade behandlingar från Socialtjänsten kan ha fått en negativ inverkan på deras självkänsla.

6.2 Sammanfattning

Sammanfattningsvis berörs samtliga teman i både Svenska Dagbladet och ETC, men med olika perspektiv och fokus. Båda tidningarna för ett resonemang med en attityd om hemlösa som “de andra”, utanför samhället. ETC fokuserar mer på strukturer med en kritisk ton, samtidigt som Svenska Dagbladet fokuserar på ett individperspektiv. I frågan om skuld och ansvar identifieras liknande tendenser. Båda tidningarna belyser den svenska bostadsmarknadens brister, men Svenska Dagbladet lägger främst sitt fokus på civilsamhället deras ansvar i frågan. I ETC förekommer istället kritiska artiklar som kräver bostadsreformer och bättre villkor för hyresgäster. Det går även att urskilja i båda tidningarna att hemlösa tillskrivs särskilda egenskaper som skapar en negativ föreställning om deras beteende och utseende. I båda tidningarna var missbruk vanligast, men även psykisk ohälsa och ohygienisk förekom. Svenska Dagbladet använder beskrivningarna för att definiera hemlösa och deras problem, medan ETC snarare försöker nyansera bilden av hemlöshet genom att inkludera andra problemområden. Det förs även en diskussion om värdiga och ovärdiga hemlösa i båda tidningarna. Både Svenska Dagbladet och ETC lyfter fram grupperna “barn” och “kvinnor” som ovärdiga hemlöshet. ETC inkluderar dessutom “äldre”. Slutligen framträdde det nya temat “Tillit till välfärdssamhället”, som, till skillnad från övriga teman, inte grundar sig i tidigare forskning. I båda tidningarna framkom kritiska åsikter mot välfärdssamhällets stöd och insatser. Framförallt var det hemlösa som uttryckte sig kritiska till Socialtjänsten, vilket främst urskiljdes i Svenska Dagbladet.

I förhållande till Covid-19-pandemin, går det att urskilja hur detta tagit plats i båda tidningarna under denna studies urvalsperiod. I Svenska Dagbladet diskuteras bland annat vilka utmaningar som frivilligorganisationer stött på, och hur det påverkar de hemlösa, medan ETC publicerat flera artiklar om vräkningar, och hur utsatta hyresgäster är under pandemin. Även hemlösas möjlighet att sköta hygien, smittorisken, och tillgången till vaccin är ämnen som framträder i båda tidningarna.

Överlag stämmer resultaten överens med vad tidigare forskning säger om medias framställningar av hemlöshet. Vissa slutsatser i denna studie har däremot visat sig presentera nya fynd. Framförallt har ETC framstått som ett undantag från hur traditionell media brukar hantera hemlöshetsfrågan. ETC fokuserar mer på strukturella faktorer istället för det individperspektiv som traditionell media brukar anta. Tidigare forskning visar att skuld och ansvar diskuteras olika beroende på om det skrivs i traditionell media eller gatutidningar. Resultaten av analysen visar att Svenska Dagbladet följer det traditionella spåret, medan ETC snarare följer gatutidningarnas approach. Då båda tidningarna tillhör traditionell media, utgör ETCs avvikande från det traditionella spåret ett intressant fynd i denna studie.

7 Avslutande diskussion

Syftet med denna studie har varit att förklara hur dagstidningarna ETC och Svenska Dagbladet har framställt hemlöshet i Sverige under perioden 11 mars 2020 till 29 september 2021, då regeringens första period av Covid-19-restriktioner pågick, samt vilka likheter och skillnader som går att urskilja tidningarna emellan. Studien har visat att hemlösa beskrivs som "de andra", att det råder skilda meningar om vem som bär på hemlöshetsfrågans skuld och ansvar och att hemlösa individer tillskrivs negativa egenskaper som skapar till en negativ föreställning av dem. Vissa grupper anses mer eller mindre värdiga som hemlösa, samt att det finns en bristande tillit till välfärdssamhället bland de som befinner sig i hemlöshet. Samtliga teman framkom i båda tidningarna, men i olika omfattning och presenterades ur skilda perspektiv och sammanhang.

I ETC har det gått att urskilja ett försök till ställningstagande på de hemlösas sida, med fokus på att kritisera bostadsmarknaden och strukturella faktorer, som orsaken bakom den omfattande hemlösheten i Sverige. Samtidigt beskrivs hemlösa genomgående som en utsatt grupp som är i stort behov av samhällets hjälp, och på så vis distanseras gruppen från övriga samhället, vilket får en kontraproduktiv effekt på synen om hemlöshet. ETC försöker även

nyansera bilden av hemlösa genom att förklara att det inte endast är personer med beroendeproblematik eller psykisk ohälsa som blir hemlösa idag, men fastslår på så vis bilden av den traditionellt hemlöse, vilket också får en negativ moteffekt till deras intentioner. ETC belyser även hur vissa grupper i samhället är särskilt utsatta och behöver extra skydd, såsom barn, kvinnor och äldre, både inför att hamna hemlöshet, och när de redan är där. Genom att föra en sådan diskussion, hävdar man indirekt att andra grupper förtjänar sin situation, och inte behöver samhällets stöd i samma utsträckning. Det framkommer även kritik mot välfärdssamhället genom att belysa hur hemlösa människors tillvaro försämras till följd av politiska beslut, och när de myndigheter som enligt lag ska skydda dem sviker.

I Svenska Dagbladet ligger den hemlösa individen i fokus. Flera av deras artiklar utgörs av reportage och intervjuer med personer i hemlöshet och aktörer ur civilsamhället, snarare än diskussioner om strukturella faktorer. På så vis framställs hemlöshet som ett beständigt problem i samhället, som bäst tacklas genom ett välfungerande civilsamhälle där frivilligorganisationer och individen själv bär det största ansvaret. Speciellt under Covid-19-pandemin lyfts dessa organisationer fram som direkt livsavgörande. Hemlösa som grupp målas i Svenska Dagbladet upp efter den traditionella trashanksbilden, och sammanslås ofta med missbruk och psykisk ohälsa, samtidigt som de även framställs som oansvariga och socialt avvikande. Även här beskrivs vissa grupper som mer eller mindre värdiga hemlösa, men till skillnad från ETC som inkluderar äldre, är det bara barn och kvinnor som beskrivs som i behov av extra skydd. Det finns inte samma underliggande ambition i Svenska Dagbladet att ta de hemlösa i försvar, som det går att urskilja i ETCs artiklar. Artiklarna har snarare en beskrivande stil som vill skildra hur verkligheten ser ut, utan att nödvändigtvis förändra den. Hemlösa kommer mer till tals i Svenska Dagbladet än i ETC, men det presenteras inte många förslag på hur problemen ska åtgärdas.

Covid-19-pandemin har belysts i relation till hemlöshet i båda tidningarna men i något skilda sammanhang. Båda tidningarna skriver om smittorisken bland hemlösa, möjligheterna att sköta hygien och tillgången till vaccin. Artiklarna i ETC fokuserar sedan främst på hyresgästers utsatthet och vräkningar, medan Svenska Dagbladet skriver om frivilligorganisationernas utmaningar och hur de hemlösa påverkas av detta.

Resultaten av denna studie är viktiga eftersom hemlöshet fortfarande utgör ett allvarligt samhällsproblem. Därför behöver det kontinuerligt analyseras och forskas kring, för att öka förståelsen av dess komplexitet, och finna effektiva lösningar. Genom att kritiskt granska media,

ett av samhällets mest inflytelserika informationsspridningsfenomen, ger det en uppfattning om den bild av hemlöshet som sprids till befolkningen, och som blir en del av den allmäntagna föreställningen.

Artiklarna har analyserats med stöd av stigmatteori, ur ett socialkonstruktionistiskt perspektiv. Hade datamaterialet tolkats utefter alternativa teorier hade tidningarnas beskrivningar kunnat förstås från andra perspektiv, och därigenom gett en annan nyans på den producerade kunskapen, till exempel genusteori för att studera skillnader mellan hemlösa män och kvinnor. Gällande metodvalet hade en alternativ metod kunnat ge den producerade kunskapen en annan dimension, exempelvis genom att använda kritisk diskursanalys som hade möjliggjort en kritisk granskning av tidningarnas konstituerande av den sociala världen. Ett annat alternativ hade varit att anammat en kvantitativ metod vilket hade kunnat ge en bredare, kvantifierbar kunskap som skapat goda förutsättningar för generalisering.

Genom att välja två tidningar med olika ideologiska värdegrunder, har ambitionen funnits att försöka påvisa hur framställningar av hemlösa kan skilja sig. Samtidigt, då studien består av blott en tidning av vardera värdegrund, är det svårt att generalisera resultatet inom de ideologiska facken. För att kunna göra så skulle ytterligare forskning på andra tidningar, främst under samma tidsperiod som den studie har studerat, behöva göras. Kodningsschemat har anpassats så att senare forskare ska kunna använda det i sina analyser.

Endast texterna i artiklarna har analyserats. Att studera bilderna skulle komplettera denna studie, och samtidigt bidra med ytterligare förståelse av hur framställningarna av hemlöshet ser ut i ETC och Svenska Dagbladet.

Delar av resultatet har även visat på en påtaglig fientlig attityd från hemlösa i media gentemot svenska myndigheter och välfärdssamhället i stort, vilket utgjorde ett nytt identifierat tema som inte nämnts uttalat i tidigare forskning, varken i Sverige eller internationellt. Delas attityden bland hemlösa, eller är det något som media lyfter fram? Bedömningen görs att här behövs det fler studier för att försöka förstå vad det i så fall beror på, och hur välfärdssamhället kan finna nya strategier för att nå ut till dessa hemlösa, och forma insatser i deras tycke.

Referenslista

- Andersson, G. & Swärd, H. (2007) *Barn utan hem: Olika perspektiv*. Lund: Studentlitteratur
- Ahrne, G. & Svensson, P. (2015). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Ahrne, G. & Svensson, P. (red). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber AB
- Beijer, U. (2009) *Homelessness and health: analysis of mortality and morbidity from a gender perspective*. Diss. Stockholm: Karolinska institutet, 2009
- Björkhagen Turesson, A. (2019a) Barn som hemlösa. I: Björkhagen Turesson, A (red.) *Hemlösa barns vardagsliv i Malmö: utifrån ett barnrättsperspektiv*. Malmö: Malmö universitet.
- Björkhagen Turesson, A. (2019b) Tre familjer. I: Björkhagen Turesson, A (red.) *Hemlösa barns vardagsliv i Malmö: utifrån ett barnrättsperspektiv*. Malmö: Malmö universitet.
- Broady, R. (2019). Unearthing the political unconscious in the reporting of homelessness in Manchester. *International Journal of Media & Cultural Politics*. 16(1):91-99.
doi:10.1386/macp_00017_1
- Bruhn Jensen, K. (2009) *Medier och samhälle: en introduktion*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Tredje upplagan. Stockholm: Liber
- Buck, P. O., Toro, P. A. & Ramos, M. A. (2004) Media and Professional Interest in Homelessness over 30 Years (1974–2003). *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 4(1):151-171. doi:10.1111/j.1530-2415.2004.00039.x
- Burr, V. (2015). *Social constructionism*. London: Routledge
- Burton, G. (2005) *Media and society: critical perspectives*. Maidenhead: Open university press
- Carlsson Stylianides, K., Denvall, V. & Knutagård, M. (2021) Durable Homelessness: From Negotiations to Emulation. *Social Inclusion*, 9(3):286-295.
doi:10.17645/si.v9i3.4318

- Carpentier, N & Doudaki, C. (2019). The Construction of the Homeless as a Discursive-Political Struggle: A Discursive- Theoretical Re-reading of the Homeless Subject Position. *Filosofija, Sociologija*. 30(1):71-79. doi: 10.6001/fil-soc.v30i1.3918
- ETC (2015) *Vad är egentligen ETC?* [<https://www.etc.se/nyheter/vad-ar-egentligen-etc>. Hämtat: 2021-11-17]
- Fairclough, N. (1995) *Media discourse*. London: Edward Arnold
- Folkesson, P. (2017) *Bostad Först i Karlstad*. Karlstad: Karlstads universitet.
- Folkhälsomyndigheten (2021) *Hur har folkhälsan påverkats av Covid-19-pandemin?*. Solna: Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/h/hur-har-folkhalsan-paverkats-av-Covid-19-pandemin/>
- Fowler, R. (1991) *Language in the news: discourse and ideology in the Press*. London: Routledge
- Frank, G. (1988) Beyond Stigma: Visibility and Self-Empowerment for Persons with Congenital Limb Deficiencies. *Journal of Social Issues* 44(1):95-115. doi:10.1111/j.1540-4560.1988.tb02051.x
- Giritli Nygren, K. & Olofsson A. (2020) Managing the Covid-19 pandemic through individual responsibility: the consequences of a world risk society and enhanced ethopolitics, *Journal of Risk Research*, 23(7-8):1031-1035. doi:10.1080/13669877.2020.1756382
- Goffman, E. (1963) *Stigma: den avvikandes roll och identitet*. 4. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Graneheim, U.H. & Lundman, B. (2004) Qualitative Content Analysis in Nursing Research: Concepts, Procedures and Measures to Achieve Trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24(2):105-112. doi:10.1016/j.nedt.2003.10.001
- Hjortsjö, M. (2019a) Barnens röster. I: Björkhagen Turesson, A (red.) *Hemlösa barns vardagsliv i Malmö: utifrån ett barnrättsperspektiv*. Malmö: Malmö universitet.
- Hjortsjö, M. (2019b) Föräldrarnas röster. I: Björkhagen Turesson, A (red.) *Hemlösa barns vardagsliv i Malmö: utifrån ett barnrättsperspektiv*. Malmö: Malmö universitet.

- Håkansson, C. & Öhlén, J. (2016) Illness narratives of people who are homeless. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being* 11(1):1-12.
doi:10.3402/qhw.v11.32924
- Irestig, R., Lynöe, N., Sun, S. & Burström, K. (2008) Hälsa och livsvillkor bland hemlösa. *Socialmedicinsk Tidskrift* (85):24-30
- Knutagård, M. (2009) *Skälens fångar: hemlöshetsarbetets organisering, kategoriseringar och förklaringar*. Égalité, Diss. Lund : Lunds universitet, 2009, Malmö, 2009
- Knutagård, M., Kristiansen, A., Larsson, K. & Sahlin, I. (2020) Hemlöshet. *Forskning i korthet*, (14):1-8
- Kreuter, M. W., Bull, F. C., Clark, E. M., & Oswald, D. L. (1999) Understanding how people process health information: A comparison of tailored and nontailored weight-loss materials. *Health Psychology*, 18(5):487-494. doi:10.1037/0278-6133.18.5.487
- Kristiansen, A. (2013) *Utvärdering av Bostad först-projektet i Helsingborg*. Slutrapport. Helsingborg: Socialförvaltningen, Helsingborgs stad
- Larsson, B. (2015) Boendetrappa, hemkänsla och tandvård. En diskussion om hemlöshetens implikationer. *Nordic Journal of Settlement History and Built Heritage*, (69):72-83
- Larsson, B. (2017) Hemlösa hemförhållanden: En exposé i tid och rum. *Historisk tidsskrift*, 137(4):675-682
- Lindh, B. (1993) *Effektiv reklam: beskrivning av vilken effekt reklamen haft för 13 olika företag*. Stockholm: Dagspressen marknadsinformation
- Lindström, M. (2021) Covid-19-pandemin och den svenska strategin : Epidemiologi, postmodernism och svensk exceptionalism. *Statsvetenskaplig tidskrift*, 123(5):93-124
- Link, B. G. & Phelan J. (2014) Stigma Power. *Social Science & Medicine*, (103):24-32.
doi:10.1016/j.socscimed.2013.07.035

- Ljuslinder, K. (2011) Medieforskningens betydelse för den journalistiska praktiken: Funktionshinderfrågor som exempel. *Nordicom-Information*, 33(3):17-27
- Lundman, B. & Graneheim, U. H. (2017) I: Kvalitativ innehållsanalys. Höglund-Nielsen, B. & Granskär, M. (red.). *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård*. Tredje upplagan Lund: Studentlitteratur
- Magnusson, J. (2002) *Ny situation - Ny organisation: Gatutidningen Situation Sthlm 1995-2000*, Lund: Lund Dissertations in Social Work 9
- Maier, M. A. (2018) Content Analysis: Advantages and Disadvantages. I: Allen, M. The SAGE Encyclopedia of Communication Research Methods, vol. 4, SAGE Publications, Inc, Thousand Oaks, CA, doi:10.4135/9781483381411
- Mest, G. M. (1988) With a Little Help from Their Friends: Use of Social Support Systems by Persons with Retardation. *Journal of Social Issues*, 44(1):117-125.
doi:10.1111/j.1540-4560.1988.tb02052.x
- Nord, L. & Strömbäck J. (2012) Demokrati, medier och journalistik. I: Nord L. & Strömbäck J. (red.) *Medierna och demokratin*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Nordfeldt, M. (1994) *Frivilliga organisationers insatser för hemlösa*. Sköndal: Sköndalsinstitutet
- Nordfeldt, M. (2012) A Dynamic Perspective on Homelessness: Homeless Families in Stockholm. *European Journal of Homelessness*, 6(1):105-123
- Pleace, N., Baptista I., & Knutagård M. (2019) *Housing First In Europe: An Overview of Implementation, Strategy and Fidelity*. Brussels: Housing First Europe Hub
- Pruitt, A. S., McKinsey, E. & Barlie, J. P. (2019). A state of emergency: Dominant cultural narratives on homelessness in Hawai'i. *Journal of Community Psychology*. 48(5): 1603-1609. doi:10.1002/jcop.22352
- Sahlin, I. (1996) *På gränsen till bostad: avvisning, utvisning, specialkontrakt*. Lund: Arkiv förlag

- Sahlin, I. (2017) Bostadsmarknad, bostadspolitik och hemlöshet. I: Swärd, H. (red.) *Den kantstötta välfärden*. Lund: Studentlitteratur
- Schneider, B, Chamberlain, K & Hodgetts, D. (2010). Representations of Homelessness in Four Canadian Newspapers: Regulation, Control and Social Order. *The Journal of Sociology & Social Welfare*. 37(3), Artikel 8.
- SFS 2013:866. *Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar*
- SFS 2020:430. *Smittskyddslag (2004:168)*
- Schreier, M. (2014) Qualitative Content Analysis. I: Flick, U. (red.) *The SAGE Handbook of qualitative data analysis*. SAGE Publications Ltd, London, pp. 170-183, doi:10.4135/9781446282243.
- Socialstyrelsen (2020b) *Hemlösa och Covid-19*. Stockholm: Socialstyrelsen
- Socialstyrelsen (2020a) *Öppna jämförelser 2020 - Motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden*. Stockholm: Socialstyrelsen
- Socialstyrelsen (2021) *Förebygga och motverka hemlöshet – Analys och förslag för fortsatt arbete inom socialtjänsten*. Stockholm: Socialstyrelsen
- SOU 2001:95 Sverige. *Att motverka hemlöshet: en sammanhållen strategi för samhället*. Kommittén för hemlösa (2001)
- SOU 2018:35 Sverige. Utredningen om kommunal planering för bostäder (2018). *Ett gemensamt bostadsförsörjningsansvar*. Stockholm: Norstedts juridik
- Strömbäck, J. (2014) *Makt, medier och samhälle: en introduktion till politisk kommunikation*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur
- Svenska Dagbladet (2021) *Fakta om SvD*. [<https://kundservice.svd.se/omsvd/>. Hämtat: 2021-11-16]
- Swärd, H. (2001) Porträtterad nöd - berättelser om hemlösa. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 8(1-2):54-76

- Swärd, H. (2003) Ord och bild från samhällets botten. I: Meeuwisse A. & Swärd H. (red.) *Den ocensurerade verkligheten i reportage, bild och undersökningar*. Stockholm: Carlsson
- Swärd, H. (2004) När de utsatta får en röst i medier: Den nordiska gatutidningsrörelsen. I: Blomberg H., Kroll C., Lundström T. & Swärd H. (red.) *Sociala problem och socialpolitik i massmedier*. Lund: Studentlitteratur
- Swärd, H. (2008) *Hemlöshet*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur
- Swärd, H. (2021) *Hemlöshet: ett komplext problem i ett föränderligt samhälle*. Tredje upplagan. Lund: Studentlitteratur
- Tagliacozzo, S., Albrecht, F., Emel Ganapati, N. (2021) International Perspectives on Covid-19 Communication Ecologies: Public Health Agencies' Online Communication in Italy, Sweden, and the United States. *American Behavioral Scientist*, 65(7):934-955. doi:10.1177/0002764221992832
- Thörn, C. (2004). *Kvinnans plats(er) - bilder av hemlöshet*. Egalité, Diss. Göteborgs Universitet, 2004
- Uhnoo, S. (2019) *Bostad först: utvärdering av verksamheter i Göteborg*. Malmö: Égalité
- Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet
- Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2005). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur
- Wenneberg, Søren Barlebo (2010). *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. 2. uppl. Malmö: Liber ekonomi
- Yang, L. H., Kleinman A., Link, B. G., Phelan, J. C., Lee, S. & Good, B. (2007) Culture and stigma: Adding moral experience to stigma theory. *Social Science & Medicine*, 64(7):1524-1535. doi:10.1016/j.socscimed.2006.11.013

Yohanes, L., Angelin, A., Giertz, A., & Swärd, H. (2002) *"De kommer ut fräscha och fina": om tvång och hemlöshet*. Forskningsrapport / Statens institutionsstyrelse - SiS, FOU

Zufferey, C. (2014). Questioning Representations of Homelessness in the Australian Print Media. *Australian Social Work*. 67(4), ss. 525-536. doi:10.1080/0312407X.2013.842604

Empirilista

Artiklar av ETC och Svenska Dagbladet hämtade via Retriever 2021-12-02 - 2021-12-03

ETC

Titel	Datum
Hundratals hemlösa riskerar coronasmittan - kan inte tvätta sig	200313
Vart ska unga hemlösa ta vägen när de blir coronasmittade?	200325
Fattiga riskerar att drabbas hårdare av coronasmittan	200327a
Ställ inte barnfamiljer på gatan i coronakrisen	200327b
EU-migranter står utan skydd mot smittspridning	200330a
Nu visar vi att vi har organisationernas rygg	200330b
Stockholm kan sätta stopp för vräkningar	200414
Kristid väcker många vilja att hjälpa	200421a
Vill se stopp för vräkningar: Ett hem är livsavgörande i coronakrisen	200421b
Låt pandemin bli slutet på ojämlikheten	200426
Vården uppmanar oss att stanna hemma - men om man inte har ett hem, som XXX?	200502
XXX överlevde covid-19 - nu vittnar hon om kaos i vården	200605a
Vi blir alla socialister när vi utgår från det sociala	200605b
Inga bevis för att marknadshyror ökar bostadsbyggandet	200629
Kritiken från Amnesty: Sverige fortsätter vräka trots pandemin	200702
Nu behövs rabatt på hyrorna	200802
Så kan vi lämna den ojämslilla staden	200916
Språkrörskandidaten: Så vill jag förbättra situationen för barn	201030
S skrotar principer för pengar i plånk	201223
Vill det sig illa kan en gammal bil vara enda möjligheten till värme och sovplats	210104
Här är polisens grova övertramp i sociala medier	210105
Bakom varje förstörelse finns ett aktivt beslut - vem är den skyldige?	210108
Barns uppväxt går inte i repris	210111
Kritik mot Sveriges vaccinnlinje - röster höjs för ny priorordning	210124
Det är inte bara viruset som dödar i pandemin	210202

Titel	Datum
Det här räcker inte, Stefan Löfven	210215
Hur stökigt är det egentligen runt Odenplan?	210220
Därför har jämställdhet blivit ett urvattnat begrepp	210303
Vad är det som pågår i Hyresgästföreningen?	210314
De fick betala ett högt pris för majoritetens frihet	210325
Fler vräks från sina hem - trots pandemin	210408a
Kommunala bolaget lyxrenoverar - höjer hyran med 60 procent	210408b
Utan trygghet bleknar den svenska drömmen	210415
Bygg bostäder - höj inte hyrorna	210424
Här får hemlösa och narkomaner vaccin	210519
Krav på att narkotikalagarna utreds - här är regeringens svar	210523
Svårt för utsatta kvinnor att få hjälp med boendet	210524
KÄMPA!	210529
En seger för rörelsen	210609
Nästa vinter kan bli den första då ingen behöver sova utomhus	210718
Knip käft och dela med er	210730
En bostadspolitik värd namnet angriper roten till mycket ont	210824
Hemlösa försvinner inte när banker plockas bort	210829
Marknadshyror hotar efter valet	210917
Pensionärer blir hemlösa - om S struntar i det förtjänar de inte makten	210929

Svenska Dagbladet

Titel	Datum
XXX: Hjälp oss att nå skuggsamhället	200319a
Stockholms stad: Sommarskola kan bli aktuellt	200319b
"Det är dags att ta solidaritet på allvar"	200329
Stoppa vräkningar under coronakrisen	200404
Familj blev hemlös på grund av smitta - får bo på förskola	200423
Fängelse för våldtäkt på hemlös kvinna	200504

Titel	Datum
100 miljoner till utsatta och äldre	200512
L-toppen: Inte alla som hämtar mat är utsatta	200521
S-kritik mot L-toppens syn på matpaketen	200523
XXX : Fina ord kan inte ersätta politiken	200525
Lång väntan för familjer efter brand	200708
"Skulle vi inte ha någonstans att tvätta oss blev vi nog sjuka"	200710
Förlorade jobb och bostad - nu bor XXX i ett tält	200713
XXX , 1946-2020	200719
Konsten att hålla hov	200802
Bibliotek och simhallar vittnar om bråk	200915
L: Största reformen sedan allmännyttan infördes	200924
När får vi en kraftfull plan mot hemlöshet?	201005
Stadsmissionen: "Börjar möta nya grupper"	201017
Hemlösa får lida i jul när fler restriktioner införs	201130
Vill KD öka hemlöshet och fattigdom?	201207
De räddar julen för människor i kläm	201212
Svårt att välja vem som är viktigast att vaccinera	210102
"Kylan är ju livsfarlig för människor"	210131
Byggstödet måste bli mer träffsäkert	210214a
Nya grupper av kvinnor börjar sälja sex	210214b
"Jag bestämmer mig för att tala med människorna i matkön"	210223
Det är du som säger att jag är utanför	210224
Äldre i utsatta områden har vaccinerats först	210311
"Du blir motarbetad när du är utan missbrukarproblem"	210313
"Det finns inga skyddsnet - det är en illusion"	210320
"En kvinna på Migrationsverket sa rakt ut till mig: Åk hem!"	210327
Mord på korttidsboende - regler kan ses över	210330
"Vänsterns svar har varit att institutionalisera solidariteten"	210401
Oklart hur riskgrupper och utsatta ska nås i fas 3	210422
Fler barnfamiljer söker hjälp under pandemin	210426a

Miljonbidrag till utsatta - "räcker inte"	210426b
Sprutkapacitet - kan vaccinera 1,2 miljoner svenskar i veckan	210502
SKR om vaccinklyftan mellan regioner: Lär pendla upp och ner	210525
Behåller jobb trots tjänstefel	210714
Ta inte efter San Francisco, är ni snälla	210826
Replik: Det har dykt upp ett distinkt vi och dem	210829
Polis som sköt hemlös man går fri	210922

Bilaga

Kodningsschema 2

Exempel på citat från både år ETC och Svenska Dagbladet

Meningsenhet	Manifest betydelse	Latent betydelse	Subtema	Tema
Därför måste vi värna om insatser för hemlösa, mötesplatser för ensamma och gemenskap för dem som behöver det mest. Ännu mer stöd måste ges så att lokaler kan hållas öppna under smittskyddade former. Verksamheter som riktar sig till människor i någon form av utanförskap behöver bättre villkor.	Hemlösa och andra utsatta är i behov av samhällets stöd under Covid-19 eftersom de annars lämnas utanför och inte får någon hjälp	Hemlösa och andra utsatta är inte en del av samhällets gemenskap. utan kräver extra insatser för att nå. Hemlösa och andra utsatta inte en del av oss och kan inte ta vara på sig själva utan våran hjälp.	Hjälplösa offer	“De andra”
Något som är särskilt framträdande för biblioteken är att många händelser utgår från marginaliserade personer som missbrukar, är hemlösa eller har någon form av psykisk problematik.	Hemlösa, missbrukare och psykiskt sjuka är framträdande i händelser på bibliotek.	Hemlösa, missbrukare och psykiskt sjuka förstås som en homogen grupp som ställer till med bråk på bibliotek	Hot mot samhällets sociala ordning	“De andra”
Sverige behöver en helt ny och social bostadspolitik som utgår från att bostaden faktiskt är en grundlagsskyddad	Bostaden bör vara en del av socialpolitiken eftersom det är en grundlagsskyddad mänsklig rättighet och inte en handelsvara	Bostadsmarknaden behöver reformeras politiskt	Politiska insatser	Skuld och ansvar

mänsklig rättighet och inte en handelsvara.				
För det som orsakat att man sitter i den situationen man sitter i, det är ju egentligen självförvållat.	Det är ens eget fel att man blir hemlös	Individen bär skulden	Individen	Skuld och ansvar
Och det är inte bara människor i missbruk eller de som lider av grav psykisk ohälsa som hamnar i hemlöshet och fattigdom längre.	Människor hamnar i hemlöshet även om de inte är missbrukare eller psykiskt sjuka	Missbruk och psykisk ohälsa hör till den klassiska beskrivningen av hemlösa	Missbruk / psykisk ohälsa	Tillskrivna egenskaper
"Du är hemlös, ingen kommer att tro dig".	Ingen litar på en hemlös person.	Hemlösa är lögnare	Lögnare	Tillskrivna egenskaper
Det är helt orimligt att kvinnor som måste fly sina hem på grund av en våldsam man tvingas till hemlöshet, säger XXXX ordförande för XXXX.	Det är orimligt att kvinnor som måste fly sina hem från en våldsam relation tvingas ut i hemlöshet	Kvinnor som flyr sitt hem från våldsamma män bör få hjälp och stöd av samhället för att slippa hamna i hemlöshet	Kvinnor är ovärdiga hemlöshet	Hemlösa som värdiga och ovärdiga
Alla barn har rätt till en trygg uppväxt. Det hotas nu av en förändrad hemlöshet	Alla barn har rätt till en trygg uppväxt. Den trygga uppväxten för vissa barn håller på att hotas av en förändrad hemlöshet	Barnens och deras uppväxt bör inte drabbas av hemlöshet och detta poängteras i och med att hemlösheten förändras.	Barn är ovärdiga hemlöshet	Hemlösa som värdiga och ovärdiga

Jag talade med tre av de hemlösa (och nu även bänklösa) som berättade att de hade sökt hjälp av kommunen men att de trots rättighetslagarna i socialtjänstlagen hade fått avslag på sina ansökningar om tak över huvudet. Detta blir dessvärre ännu ett sorgligt och talande exempel på ett krackelerande välfärdssamhälle [...].	Välfärdssamhället brister när hemlösa får avslag av kommunen trots att lagen ger dem rättigheter	Välfärdssamhället sviker	Bristande förtroende	Tillit till välfärdssamhället
– Socialtjänsterna i XXX har verkligen tagit till sig vad som händer för gruppen hemlösa och sett till att ha längre bokningar på akutboendena och sänka kraven, vilket är fantastiskt.	Civilsamhällets aktörer upplever att Socialtjänsten har tagit väl hand om de hemlösa som sökt hjälp av dem	Välfärdssamhället lever upp till sitt ansvar	Gott förtroende	Tillit till välfärdssamhället

Tabell inspirerad av Graneheim & Lundman (2004)